9-090756

R 441 b

34

Juridisk ekspedition til Grønland 1948-49

HEFTE 4

FOLKETINGETS BIBLIOTEK

860101268011

FOLKETINGETS BIBLIOTEK

INDHOLDSFORTEGNELSE

side

XIII. Skifte- og arveretten.

1. Reglerne for skifte af grønlandske boer 1
2. De grønlandske arveretlige sædvaneregler ... 3

A. Boer efter ugift mand eller enkemand

Følgende rettelser bedes venligst foretaget i h e f t e 4:

pag.	linie	forkert	læs
9	11 fn	brødre	sønner
11	12 fn	huset	boet
13	13 fn	af det i det	af de i det
19	3 fo	kompansation	kompensation
21	7 fo	eksistrer	eksisterer
22	2 fn	indføres	indføre
26	2 fn	testamentet	testamentets
29	2o fn	en stærkt storm	en stærk storm
32	1 fo	vel også tale	vel tale
bilag 1			
1o	14 fo	hver	hvem
bilag 2			
13	19 fo	symanskine	symaskine
14	13 fo	bo, indtil	bo indtil
16	16 fo	omtrant	omtrent
19	4 fo	Efterladet	Efterladt
2o	3 fo	mindreåruge	mindreårige
24	11 fo	datterm	datter,
26	21 fo	mindreårårige	mindreårige
39	7 fo	ordningm	ordning,
52	6 fn	unden	uden
56	2 fn	grønlands sædvane	grønlandsk sædvane
63	8 fo	ugifter	ugifte

Blanket 5 ..... 1o

INDHOLDSFORTEGNELSE

side

XIII. Skifte- og arveretten.

1. Reglerne for skifte af grønlandske boer 1

2. De grønlandske arveretlige sædvaneregler ... 3

A. Boer efter ugift mand eller enkemand uden børn 3

B. Boer efter ugift kvinde eller enke uden børn 4

C. Boer efter gift mand, der efterlader sig enke, men ikke børn 5

D. Boer efter gift mand, der efterlader sig enke og børn 6

E. Boer efter enkemand med børn 8

F. Boer efter gift kone 10

G. - - enke eller ugift kvinde med børn 11

3. Sammenligninger med danske regler 13

XIV. Borteblevne 29

Bilag 1.

Boernes fordeling på blanket 1, 2 og 3.

Nanortalik 1

Frederikshåb 1

Godthåb 2

Sukkertoppen 3

Egedesminde 3

Godhavn 4

Qutdligssat 4

Umanaq 5

Upernavik 5

Blanket 1 7

Blanket 2 8

Blanket 3 10

side

Bilag 2.
Oversigt over beboerne i husene ved en del af de besøgte større og mindre pladser.

Nanortalik 1
Frederikshåb 1
Godthåb 1
Sukkertoppen 2
Holsteinsborg 2
Egedesminde 3
Godhavn 3
Jakobshavn 3
Umanaq 4

Bilag 3.
Boer.

Nanortalik 1
Julianehåb 1o
Frederikshåb 19
Godthåb 23
Sukkertoppen 28
Holsteinsborg 3o
Egedesminde 32
Godhavn 4o
Jakobshavn 45
Qutdligssat 55
Umanaq 58
Upernavik 65

XIII. SKIFTE- og ARVERETTEN.

1. Reglerne for skifte af grønlandske boer findes i retsplejeanordningens §§ 1 til 7, og systemet er nærmere udbygget i en vejledning udarbejdet af landsfogeden i Nordgrønland.

Ved dødsfald påhviler det KRmedlemmet på afdødes hjemsted at erkyndige sig om afdødes navn og alder og, såfremt der er efterladenskaber af værdi, foretage registrering og vurdering samt søge oplyst, om der foreligger testamente, og om hvem, der er afdødes arvinger. KRformanden skal indføre de oplysninger, KRmedlemmet kan give, i KRprotokollen og ved første lejlighed tilstille sysselmanden udskrift af tilførslen.

Til brug ved disse forretninger er der fremstillet 3 slags blanketter, nummereret 1 til 3.

Nr. 1 skal anvendes i de tilfælde, hvor afdøde intet efterlader sig og indeholder kun de nødvendige data til identifikation af afdøde. I praksis er den langt den hyppigst anvendte. Her bliver der efter sagens natur ikke tale om skifte, men den anvendes ofte, hvor nr. 2 burde have været anvendt.

Nr. 2 skal anvendes i de tilfælde, der omhandles i retsplejeanordningens § 3, hvor afdøde i rede penge - herunder sparekasseindestående - ikke efterlader sig mere, end udgifterne ved begravelsen beløber sig til samt iøvrigt ikke andet end sådanne ejendele, som almindeligvis hører til en grønlandsk husførelse. I blanketten skal arvingerne opregnes og ligeledes, hvad boet omfatter. I disse tilfælde kan KR, når alle eller et flertal af arvingerne lever i samme husstand, bestemme, at ejendelene skal tilhøre alle arvingerne i fælleseje efter almindelig grønlandsk skik. Her henvises således udtrykkeligt til grønlandske materielle arveregler.

Blanket 3 skal anvendes i de tilfælde, hvor der efterlades noget mere. Disse boer kan også sluttes af KR, hvis arvingerne opfylder betingelserne for privat skifte, og KR kan godkende disses forslag til boets ordning. Betingelserne for privat skifte nævnes i retsplejeanordningens § 4. Arvingerne skal være enige herom, myndige og ikke fastansat i statens tjeneste eller have gæld til offentlig kasse.

Den ordning, der træffes i disse boer, svarer i reglen

til den ved blanket 2-boer foreskrevne, idet der etableres en fællesejeordning mellem de samboende arvinger, kun bliver der i disse tilfælde, hvor der forudsættes at foreligge noget større værdier, oftere tale om at udlodde noget til ikke-samboende arvinger, jfr. nedenfor i afsnit 2.

Hvor betingelserne for privat skifte ikke er til stede, forestår skifteudvalget (SR) delingen i overensstemmelse med de herom gældende sædvaner, jfr. § 6, der således ligesom § 3 henviser til den grønlandske materielle arveret. Der skal beskikkes værger for umyndige og skifteudvalget skal påse, at disse umyndige arvinger ikke forurettes ved delingen. Skifteudvalget kan tillægge en af arvingerne hele boet eller en del af dette mod vederlag til de øvrige af en størrelse, som skifteudvalget fastsætter. Skifteudvalgets afgørelse kan indbringes for landsfogeden.

Som bilag 1 er optaget en optælling af boernes fordeling på de 3 forskellige blanketter ved en del af de undersøgte sysler. Som det ses, dominerer blanket 1, men den nærmere gennemgang af ejendoms- og arveforholdene i de enkelte boer, som ekspeditionen foretog, bragte for dagen, at denne blanket for nemheds skyld hyppigst benyttedes af KRene, selv om afdøde ikke kunne siges at være ganske besiddelsesløs. Det er dog næppe uberettiget i nogle tilfælde at drage slutninger om grønlandsk syn på ejendomsforholdene mellem ægtefæller og mellem samboende på grundlag af denne blankets anvendelse. Herom er bemærkninger gjort nedenfor under beskrivelsen af de materielle arveregler.

Bilag 2 giver en oversigt over beboerne i husene ved en del af de besøgte større og mindre pladser for at belyse den kreds af personer, som i praksis kommer til at fortsætte besiddelsen af ejendelene, hvor disse udlægges i fælleseje. Det fremgår heraf, at langt den almindeligste familiekonstellation i husene er mand og kone og deres børn, og tager man yderligere de grupper med, hvor der tillige er børnebørn og svigerbørn optaget i huset, tør man næsten sige, at andre konstellationer er, om ikke undtagelsen, så dog ikke særlig hyppige. Det forekommer dog på så godt som hver beboet plads, at der i nogle husstande er optaget personer, som står i plejebarnsforhold eller fjernere slægtskabsforhold til "husherren" eller eventuelt slet ikke har nogen familietilknytning til denne.

Denne tilstand, at husstandene for størstepartens vedkommende alene omfatter personer, der også sædvanligvis hø-

rer til en dansk husstand, må formodes at være af forholdsvis ny dato - se til sammenligning kgl. anordning af 24. marts 1916, B & K 1916, p. 41o om husherrernes forsørgelsespligt overfor de til hans husstand hørende personer. (Se herom hefte 1, afsnit II).

Parallelt med denne udvikling er gået visse ændringer i de materielle arveregler.

2. De grønlandske arveretlige sædvaneregler.

Materialet er skiftebehandlingerne gennem de sidste lo år således, som de er optaget i skifteudvalgsprotokollerne og suppleret med oplysninger om ejendomsforholdene og slægtskabsforholdene ved dødsfaldet og på undersøgelsens tidspunkt. Som udgangspunkt ved materialets opstilling er taget Oldendows gennemgang af de grønlandske sædvaneregler i grønlandske selskabs årsskrift 193o-31, således at skifteafgørelserne er fordelt efter den afdødes civilstand. (Bilag 3, der omfatter de afgørelser, som det var muligt at få nærmere belyst gennem samtalerne med de grønlandske embedsmænd).

A. Arbejdsmaterialets første gruppe omfatter tilfælde, hvor afdøde er ugift mand eller enkemand uden børn. Hans nærmeste arvinger er forældrene (jfr. Egm I,3 og Jhv I, 1), og derefter hans søskende. Efterlades fader (Um I,8) træffer han bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med ejendelene, således at erhvervsredskaber i reglen vil blive givet til en broder, der endnu ikke er forsynet med sådanne, eller eventuelt til en svoger (Nan I, 15).

Hvis afdøde ikke efterlader sig fader, men moder og søskende, er det i reglen også moderen, der får rådigheden over ejendelene og træffer bestemmelse om fordeling (Ghv I,2).

Efterlades alene søskende, vil ejendelene i reglen blive fordelt ved privat overenskomst mellem disse, eller, hvis de er mindreårige, efter KRs bestemmelse. Undertiden kan ejendelene, uden at afdøde har truffet bestemmelse om det, tilfalde andre slægtninge, selv om forældre og søskende er i live, hvis en sådan ordning skønnes rimelig (Nan I, 4: Afdøde boede hos en onkel, medens fader og 4 søskende boede i en anden del af samme hus. Onklen fik afdødes løsøreeffekter. Jhv I, 8 ligeledes).

Er hverken forældre eller søskende i live, er søskendebørn og forældres søskende samt disses afkom arvinger (Qutd I, 2 og Ghb I, 6). I materialet er ikke eksempler på fjernere arvinger. Måske hænger det sammen med, at enligtstillede

voksne personer meget sjældent vil være at finde i de besiddendes grupper, således at boer efter sådanne hyppigt sluttes efter blanket 1.

I flere boer er det oplyst, at afdøde boede i hus, der tidligere var udlagt til beboerne, herunder afdøde i fælleseje. Det synes at være en fast regel, at den ideelle anpart i et sådant fælleseje ikke opføres blandt afdødes ejendele på blanketten, men en af arvingerne i fællesejet betragtes som ejeren i den forstand, at det går i arv efter den pågældende (Ghb I, 1 og 2 samt Egm I, 5, se dog Egm I, 15, men her var en bestemt del af huset i sin tid blevet udlagt personligt til afdøde). Hvis afdøde boede sammen med sin fader, med eller uden søskende, i hus, som var udlagt til de samboende efter afdødes moder, vil huset altid blive betragtet som faderens (Egm I, 2). Har afdøde boet sammen med sin moder som længstlevende (Nan I,8, Jhb I, 3, Jhv I, 11 og Upv I, 5, 10 og 13), forekommer det, at en søn, der er erhverver, betragtes som ejeren, således, at huset registreres i hans bo, ikke i moderens, hvis hun dør først. Det samme kan gælde, hvis en i huset boende svigersøn er erhververforsørger. Hvis flere søskende har arvet et hus i fælleseje vil huset ofte falde i arv efter den længstlevende af de i huset boende. Undertiden, hvor en af flere søskende udpræget er forsørger for de andre, falder det i arv efter denne (Upv I, 8 og Nan I, 6).

Når afdødes forældre er døde, og arvingerne er flere søskende eller fjernere slægtninge, vil der, selv om afdøde ikke har truffet bestemmelse om ejendelenes fordeling, i reglen ikke blive tale om en deling efter bestemt system til alle i betragtning kommende slægtninge. KR skønner sammen med de på hjemstedet boende arvinger over den rimeligste ordning. Ekspeditionen er aldrig stødt på tilfælde, hvor KRene selv har taget initiativet til at høre, om slægtninge, der er bosat i en anden kommune, er enige i ordningen. Er sådanne slægtninge tilfældigvis skifteudvalget bekendt, vil dette normalt drage omsorg for, at deres samtykke til den trufne ordning indhentes.

B. Anden gruppe omfatter tilfælde, hvor afdøde er ugift kvinde eller enke uden børn. Arvinger er de samme som i forrige gruppe, men for personer af denne gruppe gælder i endnu højere grad, at de så godt som aldrig efterlader sig ejendele at skifte, således at langt de fleste boer sluttes med

+ 7 ovenfo

blanket 1. De ovenfor anførte betragtninger om andel i fælleseje udlagt ved tidligere skifte gælder også her således, at der næsten undtagelsesfrit for ugifte kvinders vedkommende ikke er tale om, at en sådan ret opføres på blanketten (Nan II, 1 og 3, Jhb II, 2 og 6, Egm II, 6 og Um II, 5), dog bortset fra den situation, at flere søstre er parthavere i fællesejet (Egm II, 3).

De barnløse enker vil hyppigt være ejere af et hus, arvet efter den afdøde mand, undertiden i fællesskab med andre slægtninge eller plejebørn, men ofte sluttes den slags boer dog med blanket 1, fordi huset efter mandens død i reglen ikke bliver vedligeholdt, således at det er så forfaldent, at det ikke egner sig til fortsat beboelse. I boet Jhb II, 3 ses etableret en ordning, der minder om uskiftet bo med udarvinger. Den barnløse enke havde boet i hus arvet efter den tidligere afdøde ægtefælle. Dennes broder og enkens søstersøn blev anset som ligeberettigede arvinger efter enkens død. I bo Fhb II, 2, der ligeledes er efter en barnløs enke, hvis ejendele består i det efter manden arvede hus, blev den afdøde mands broder derimod ikke taget i betragtning som arving, men en plejedatter, der havde boet sammen med enken, overtog ejendelene.

De to afgørelser er godt udtryk for det altbeherskende princip, der følges ved grønlandsk skifte, hvorefter den eller de, der har behov for efterladenskaberne, skal have dem, i særdeleshed således, at personer, der i afdødes levende live nød en medbrugsret, ikke skal forstyrres i brugen ved dødsfaldet.

C. Tredie gruppe omfatter tilfælde, hvor afdøde er gift mand, der efterlader sig enke, men ikke børn. Den af Oldendow beskrevne tilstand, hvorefter afdødes fader, eller hvis pågældende er død forinden, afdødes nærmeste mandlige slægtning, overtager arven og samtidig har pligt til at sørge for enken, kan næppe længere anses for hovedreglen. Man kan sige, at enken nu synes tillagt en vis myndighed. Det er ikke usædvanligt, at hun bliver boende alene og klarer sig selv.

Disse boer vil ofte omfatte i hvert fald et hus med mere eller mindre inventar og erhvervsredskaber. Hvis det hus, ægtefællerne boede i, er opført af manden, og denne har husbygningslån, eller hvis manden har arvet det efter sin familie, er det en fast regel, at huset opføres blandt mandens ejendele ved hans død (Jhb III, 1). Det forekommer, at sådanne ejendele tillige opføres blandt konens, hvis hun

dør først, men det hører til undtagelserne. Er huset derimod indført i ægteskabet af hustruen, er praksis mere vaklende. Undertiden betragtes det desuagtet som mandens og opføres på blanketten, hvis han dør først, men det kan vist anses for det almindeligste, at huset i disse tilfælde betragtes som konens ejendom, der falder i arv efter hende og ikke efter manden (Nan III, 2 viser tendens til at betragte ejendelene som den mandlige forsørgers. Et ægtepar boede i det af konen efter hendes tidligere ægtefælle arvede hus. Ved mandens død blev huset opført blandt hans ejendele og arvedes i realiteten af enkens svigersøn, der boede i huset og var forsørger for sin kone og enken).

De KRmedlemmer, ekspeditionen har talt med, har alle, bortset fra enkelte i Nordgrønland, forklaret om formueforhold mellem ægtefællerne, at ejendelene i ægtefællernes besiddelse tilhørte den af ægtefællerne, der havde købt dem eller arvet dem. Enken vil ofte være den eneste arving, således at mandens familie ikke kommer i betragtning (Nan III, 1, Jhb III, 5, Um III,1 og Upv III, 3), men dette synes navnlig at gælde, hvor der ikke er andre ejendele end hus og inventar, som i almindelighed skal benyttes af enken, og hvor samtidig ingen af familiemedlemmerne er bosiddende sammen med enken (Jhb III, 6 og Fhb III, 1). Når mandens forældre eller søskende boede i samme hus som ægtefællerne, får de undertiden en anpart i huset eller hyppigt enkelte løsøregenstande. (Skt III, 1 og Nan III, 5). Hvis der er kontanter i boet eller mere rigeligt indbo, er det almindeligt at lade mandens familie være lodtagende i boet, selv om de ikke er samboende med enken (Jhb III, 3). Hvis ægteparret boede i mandens forældres hus, vil disse normalt få del i efterladenskaberne, der hyppigst kun vil være mandens erhvervsredskaber, dyr og lignende (Fhb III, 2). Undertiden ses boet overladt enken som uskiftet bo, idet en eller flere personer nævnes som arvinger efter hendes død, således Jhv III, 5, hvor det udtales, at enken overtager hus og indbo uskiftet, medens afdødes søstersøn, dèr senere skal arve, overtager gælden.

D. Fjerde gruppe omfatter tilfælde, hvor afdøde er gift mand, der efterlader sig enke og børn. Langt de fleste boer, der sluttes med blanket 2 og 3, er boer i denne kategori. Den altovervejende hovedregel er, at sådanne boer udlægges enken og hjemmeboende børn i fællesskab (Nan IV, 15: Enke og 2 hjemmeboende børn arvede huset. 3 andre børn fik intet. Nan IV,

28, Skt IV, 1 og Jhb IV, 3).

Her gør samme tendens sig gældende som under forrige gruppe omtalt, at der idag er større tilbøjelighed til at lade enken råde selvstændigt over boet, således at man navnlig ikke lader hende stå under formynderskab af afdødes fader eller anden mandlig slægtning, selv om det stadig kan forekomme, navnlig hvis der er udækket gæld på huset, som enken og børnene ikke selv kan klare (Nan IV, 25 og Skt IV, 7).

Som eksempel på den nye praksis nævnes Nan IV, 2: Afdødes broder boede i selvstændig afdeling af huset. Efter de af Oldendow beskrevne regler ville broderen have administreret boet, der imidlertid blev udlagt enken. Broderen arvede intet. Sædvanligere er det derimod, at boet overlades ældste søn (Nan IV, 28), hvis denne er voksen og i stand til at forsørge sin moder og eventuelle søskende (Nan IV, 3), eller hvis der ingen voksne sønner er, men en gift hjemmeboende datter, da dennes mand (Nan IV, 5 og Skt IV, 4). I disse tilfælde betragtes forsørgeren således som den egentlige ejer, således at ejendelene ikke kommer til at figurere i enkens bo, men i forsørgerens (Nan IV, 7: I boet efter en afdød mand, der boede sammen med sin kone, 4 børn og konens moder, blev opført blandt ejendelene huset, der i sin tid var bygget af konens fader, der var død tidligere. Huset overtoges af konen i uskiftet bo med børnene. Hendes moder, fra hvis mand huset jo stammede, blev boende i huset, men betragtedes ikke som arving). Ghb IV, 6 viser brydning mellem nyt og gammelt syn på kvindens myndighed. Den afdøde ægtemand havde testamentarisk indsat ældste søn som husherre. Skifteudvalget stillede testamentet i bero på længstlevendes død, idet hun fik boet udleveret til rådighed for sin levetid.

Hvis afdøde ikke selv havde hus, men var optaget i en anden husstand, synes der at være tendens til, at husherren betænkes med nogle af afdødes løsøreejendele (Nan IV, 9 og Jhb IV, 1). Hvis andre end kone og børn har været optaget i afdødes husstand, hænder det, at huset udlægges husbeboerne i fællesskab, navnlig hvor det drejer sig om afdødes forældre (Nan IV, 11 og Skt IV, 2), men efter det for ekspeditionen oplyste vil man alligevel også i disse tilfælde i reglen betragte enken som "ejeren", og man kan vel sige "husherren". Hvis en anden træder til og betaler gæld på huset, be

tragtes den pågældende som ejer eller medejer i forhold til sin økonomiske indsats, men næppe som medarving(Nan IV,26).

E. Femte gruppe omfatter tilfælde, hvor afdøde var enkemand med børn. I første række arver børnene ejendelene, og i disse tilfælde kommer det særligt klart frem, at den "legale arveret" ikke har samme indhold som i Danmark. Selv om ingen testamentariske bestemmelser er truffet, og det er hovedreglen, kommer meget hyppigt kun de børn i betragtning som arvinger, der havde husfællesskab med afdøde(Nan V,2, 4 og 8, Jhb V, 5 og 6, Ghb V, 6, Egm V, 5, Ghv V,2 og Um V, 3), men det hænder dog, hvor boerne indeholder ejendele udover de mest nødtørftige, at der udloddes diverse løsøregenstande til de ikke hjemmeboende børn(Jhb V, 2 og 11), og hvis der er pengemidler efter afdøde, er der afgjort en tendens til at lade disse komme alle børnene til gode, hyppigt således, at ikke-hjemmeboende børn får pengene som en slags kompensation for ikke at få del i huset med indbo (Ghb V, 4 og 5, Jhb V,4).

Jhb V, 7 må anses for en enkeltstående afgørelse, men viser måske, hvad vej udviklingen vil gå med voksende værdi på ejendele. Der spores i sagen bestanddele af grønlandsk tankegang og af en mere dansk påvirket indstilling. Afdøde enkemand efterlod sig et godt træhus med ret rigeligt indbo m.v. Der var to døtre, hvoraf den ene med ægtefælle og børn havde boet sammen med sin fader, mens den anden, der ligeledes var gift, var bosat i en anden koloni. Den samboende datter fortsatte besiddelse og brug, mens den anden datter efter ønske fik udleveret visse erindringsgenstande. Efter grønlandsk praksis måtte huset, med mindre andet udtrykkeligt var bestemt, derefter opfattes som tilhørende husbeboerne(datteren). Imidlertid blev huset eksproprieret, og 2000 kr. blev udbetalt som erstatning til svigersønnen til opførelse af ny ejendom et andet sted. Den pågældende forbrugte dog beløbet, og familien måtte søge sig logis hos bekendte. Den anden søster rejste nu overfor de danske myndigheder krav om erstatning i anledning af, at ekspropriationsbeløbet var blevet udbetalt til svigersønnen alene og nu var gået tabt. Bag dette krav lå den betragtning, at hun anså sig som lodtagende i huset med en halvdel. Myndighederne traf den afgørelse, at der skulle opføres et nyt hus på statens bekostning til den hjemløse familie, men der blev heller ikke ved den lejlighed truffet udtrykkelig bestemmelse om formueforholdene med hensyn til det nye hus. Afgørelsen må vel ses som

udtryk for, at man erkendte, at det i og for sig havde været uberettiget at udbetale beløbet til svigersønnen, uden at drage omsorg for at beløbet blev brugt således, at formueforholdene mellem ægtefællerne, således som det var før ekspropriationen, blev genoprettet.

Ofte er der enighed om den ordning, der træffes, mellem alle børnene (Ghb V, 3), men børn, der er bosat på fjernere pladser, vil langtfra altid blive spurgt, om de tiltræder KR's og de tilstedeværende børns beslutninger (Ghb V, 2). Skifteudvalget skal drage omsorg herfor, men hvis KR ikke har oplyst noget om sådanne fjernere boende slægtninge på blanketten, vil udvalget ikke blive opmærksom på disses eksistens (Um V, 6 omhandler et tilfælde, hvor afdøde, der efterlod sig hus med indbo, boede sammen med en søn, mens tre børn var bosat uden for pladsen. Sønnen overtog huset med KR's samtykke, men de andre børn protesterede imod, at der ikke blev skiftet, og skifteudvalget besluttede, at sønnen skulle betale et beløb af 336 kr. for retten til at blive boende i huset, hvilket beløb skulle deles mellem de andre arvinger. Sagen viser, at danske synspunkter, når skifteudvalgene træffer afgørelsen, vil gøre sig gældende. KR's afgørelse ligger på linie med en lang række andre og er sikkert i overensstemmelse med grønlandsk tankegang.

Hvis flere børn boede sammen med afdøde, arver disse i fællesskab hus og indbo, mens erhvervsredskaber ofte tillægges bestemte børn, der skal sørge for familiens underhold, eller som begyndende erhververe endnu ikke har fået egne redskaber. (Upv V, 1). Det fælleseje til hus og indbo, der således opstår, har ikke altid samme karakter. Undertiden er parthaverne ligestillede, således når der alene er tale om voksne brødre eller voksne døtre. Som oftest må en af flokken betragtes som den egentlige ejer (bl.a. således at ejendelene kun vil blive opført i den pågældendes bo). Dette gælder navnlig, når et større barn overtager afdødes forsørgerbyrde over for mindreårige søskende (Egm V, 1 og Upv V, 2). Ligeledes vil den, der overtager en vis gæld på huset(Um V, 1) blive betragtet som ejer. Hvis en voksen søn arver sammen med voksne døtre, og han er hovederhverver, vil det i reglen også blive betragtet som hans hus, men ubetinget gælder det ikke, at sønnen går forud for døtre, (se således Jhb V, 3, hvor ældste datter af en flok på 2 sønner og 2 døtre efter

dødsfaldet har indgået ægteskab og optaget ægtemanden i huset, mens de 2 sønner har stiftet egne hjem. Ligeledes Jhb V, 8). Flere KR har også forklaret, at det efter forældrene arvede hus ofte er ret utilfredsstillende som bolig, således at dygtige sønner vil foretrække at bygge selv, mens døtrene, hvis de forbliver ugifte, så bliver boende i det gamle hus. De andre børns ret må i disse tilfælde nærmest karakteriseres som en brugsret, hvis indhold i hvert fald er en ret til at blive boende i huset, sålænge den pågældende endnu er i ugift stand. Ved indgåelse af ægteskab vil den pågældende hyppigt forlade det fælles hjem for at stifte et nyt. Om der består en ret til at optage ægtefællen i huset, når denne ikke har øget hjem, kan ikke med sikkerhed siges, og det vil vel hel - ler ikke være praktisk at stå fast på en sådan ret mod protest fra de øvrige husbeboere. Der foreligger en række tilfælde, hvor det har fundet sted, men man har aldrig hørt om konflikter i den anledning. Derimod er det forekommet, at husfæller ønsker opløsning af fællesskabet, og i sådanne sager spores tydeligt, at der hersker usikkerhed med hensyn til, hvorledes retstilstanden på dette område er, således at KRs opgave alene bliver mæglerens. Hvis husfællesskabet før dødsfaldet omfattede andre end afdøde og børn, eventuelt med disses ægtefæller og børn, vil de pågældende i reglen fortsætte i fællesskabet, således at deres ret også må opfattes som en brugsret (Fhb V, 2 og Jhb V, 1).

F. Sjette gruppe omfatter tilfælde, hvor afdøde var <u>gift kone.</u> Det synes ikke at gøre nogen forskel i behandlingen af boet, om hun foruden ægtemanden tillige efterlader sig børn, da den altovervejende hovedregel er, at enkemanden uden videre overtager boet. Ved gennemgang af skifterne er det straks påfaldende, at umådelig mange af denne kategori slutter sig med blanket 1. Ved at få oplyst de pågældende ægtepars formueomstændigheder i disse boer kan man få et godt udtryk for grønlandsk syn på formueforhold mellem ægtefællerne. Det viser sig, at i en lang række af disse boer sluttet med blanket 1 har ægtefællerne boet i hus opført af manden (Nan VI, 2-8, Jhb VI, 1, Fhb VI, 1 f og Ghb VI, 1 f). I disse tilfælde regnes huset øjensynlig for mandens, jfr. det ovenfor under C anførte. Undtagelsesvis oplyses det, at ægtefællerne boede i hus, der var indført i ægteskabet af konen (Egm VI, 1, hvor afdøde havde arvet hus efter første ægtefælle, med hvem hun

havde 4 børn, der nu var bosat på andre steder. Ægtemanden og et fællesbarn skiftede ikke med særkuldbørnene, heller ikke da ægtemanden senere indgik nyt ægteskab.)

Efter det for.ekspeditionen oplyste, er det dog sikkert, at opfattelsen hos de fleste går ud på, at huset i sådanne tilfælde er konens og altså skal opføres i boet efter hende (Jhb VI, 3 viser denne opfattelse. Boet sluttede med blanket 1, skønt ægtefællerne boede i hus arvet efter afdødes første mand. Der var ingen børn i afdødes første ægteskab, derimod et barn i andet ægteskab. Den første ægtefælle havde flere søskende, der nu protesterede mod, at enkemanden skulle have huset. Konflikten løstes til alle parters tilfredshed, ved at enkemanden giftede sig med en søster til sin forgænger).

De ejendele, der efterlades i boer, der ikke sluttes med blanket 1, vil efter det ovenfor anførte derfor kun sjældent bestå i hus, men i reglen i personlige brugsgenstande, tøj m.v. og husgeråd. Disse genstande overlades i reglen manden til disposition, hvad enten der er børn eller ikke (Egm VI, 8, 9, 10 og 12. Jhb VI, 1 og 4). På samme måde som hvor en mand dør, efterladende sig enke men ikke børn, er der i reglen ikke tale om "legal arveret" for førstafdødes næstarvinger (arvelovsudkastets terminologi) med mindre de er husfæller (se Jhb VI, 4: Afdødes forældre ytrede ønske om at arve 2 lysestager, der var anskaffet af datteren for midler, hun selv havde indtjent. Mod ægtemandens protest mente KR ikke at kunne udlevere dem). Enkelte steder har ekspeditionen fundet afvigende praksis med hensyn til opførelse af hus, der er bygget af manden, blandt hustruens ejendele, men det gør ingen forskel, idet enkemanden under alle omstændigheder overtager huset uskiftet (Ghv VI, 3. Upv VI, 3, 9, 10 og 11).

Hvor der undtagelsesvis er større værdier i boet, ser man som tidligere nævnt tilnærmelse til de danske regler, forsåvidt som de arvinger, der normalt forbigås til fordel for samboende medarvinger, får del i efterladenskaberne (Um VI, 2. Boet indeholdt hus og kapital 4.137 kr., som hustruen havde arvet efter sin fader. Huset var opført af manden, men for hustruens penge. Ved skiftet overlodes hus med indbo manden, mens to hjemmeboende og to fraflyttede børn delte pengene lige).

G. Syvende gruppe omfatter tilfælde, hvor afdøde var enke eller ugift kvinde, og der efterlades børn.

I betragtning som arvinger i de ret få tilfælde, hvor

der er efterladenskaber af betydning, kommer naturligvis børnene, men som tidligere navnlig under gruppe E fremhævet i reglen kun de børn, der boede sammen med afdøde (Nan VII, 15, Jhb VII 3, Upv VII, 8, 10 og 11, Jhv VII, 8 og Egm VII, 4 og 5), og da der blandt børnene hyppigt vil være en, der har forsørget enken, vil denne få boet tillagt "som ejer", mens de øvriges ret til forbliven i huset kan opfattes som en brugsret (Nan VII, 5, 6, 11 og 18, Upv VII, 5 og Jhv VII, 7).

Undertiden er forsørgeren allerede før enkens død at anse som ejer, således at et hus arvet efter afdødes tidligere afdøde ægtefælle ikke bliver opført blandt enkens ejendele ved hendes død. Jhb VII, 3 illustrerer de problemer, der kan opstå i forbindelse med fællesskabsordningen. Boet efter en enke med 9 børn blev overladt en søn og gift datter i fælleseje. De øvrige børn, der ikke havde boet hjemme, blev ikke spurgt, om de tiltrådte ordningen. En af disse, en datter, var uden eget hjem og boede snart hos den ene og snart hos den anden familie. Efter at husfællesskabet mellem broder og søster havde varet nogen tid, ønskede søsteren og dennes ægtefælle at optage lån til udvidelse af huset. Broderen ønskede ingen forandringer foretaget og tilkendegav overfor SRet, at han betragtede huset som sit. Sagen var endnu ikke afsluttet, medens ekspeditionens undersøgelser stod på, men det KRmedlem, hvormed den drøftedes, mente, at striden burde løses ved at broderen søgte husbygningslån og ved hjælp af dette udbetalte søsteren en anpart som vederlag for fraflytning af huset. KRmedlemmet var iøvrigt også af den anskuelse, at den søster, der ikke havde eget hjem, havde krav på en vis godtgørelse fra broderen, der sad med ejendommen.

KRmedlemmets syn på sagen peger hen på, at der tillægges mandlige arvinger en noget større indflydelse på fællesskabet, forsåvidt som han ville tillægge sønnen huset i tilfælde af uenighed mod udløsning af den anden samboende arving.

JHB VII, 10 viser en fredelig opløsning af det ved dødsfaldet etablerede fælleseje mellem børnene. Afdøde havde boet sammen med alle sine 5 børn, 3 sønner og 2 døtre. Disse overtog huset, som afdødes ægtefælle i sin tid havde bygget, men efterhånden som de giftede sig, fraflyttede de hjemmet, der, da ekspeditionen talte med KR om sagen, alene var beboet af den mellemste søn, der endnu var ugift. Jfr. iøvrigt det under gruppe E om rådigheden over fællesskabet anførte.

Hvis en anden end en af børnene har været forsørger for afdøde, får denne undertiden tillagt ejendelene, men dette skal ikke altid opfattes som en arveret, snarere som et vederlag for forsørgelsen (Um VII, 3 og 4). Nan VII, 3 angår et tilfælde, hvor afdøde havde boet sammen med en plejesøn, der forsørgede hende; en datter var gift og bosat andet steds. Plejesønnen overtog huset mod betaling af vurderingssummen, datteren fik diverse løsøregenstande samt købesummen for huset.

Hvis afdødes børn er umyndige, og der tillige boede en voksen slægtning i huset, vil denne samtidig med at overtage forsørgelsen i reglen få huset tillagt (Jhb VII, 1).

Som under flere af de tidligere grupper omtalt, findes der også i denne gruppe eksempler på, at man i større boer, navnlig hvor der efterlades pengebeløb, ikke forbigår de ikke-samboende arvinger (Um VII, 1). Ligeledes Um VII, 5: Boet bestod af hus med indbo samt sparekasseindestående på 562 kr. Afdøde havde 5 børn og boede sammen med en søn og en datter. Der forelå testamente om fordeling af ejendelene, og herved blev en af de ikke-hjemmeboende døtre helt forbigået. Denne protesterede, og skifteudvalget lod derefter kontantbeløbet dele mellem samtlige børn med varierende summer i forhold til, hvad de ellers modtog fra boet.

3. Sammenligning med danske regler.

Den i foregående afsnit foretagne gennemgang af materialet gør ikke fuldstændig op med, hvilke praktiske regler man kan udlede af stoffet. I det følgende vil der blive foretaget en gennemgang af det i det danske udkast til arvelov opstillede regler med henblik på, om de egner sig til gennemførelse i Grønland, og herunder vil en del af de problemer, som ikke er blevet berørt i forrige afsnit blive behandlet med tilsvarende henvisninger til bilagsmaterialet. Arvelovsudkastet indeholder i kap. 1 bestemmelser om slægtninges arveret. Disse bestemmelser betyder en indskrænkning i forhold til hidtil gældende dansk ret, idet kun slægtninge indtil bedsteforældres børn har legal arveret. Om denne indskrænkning til sin tid vil blive vedtaget, er dog et spørgsmål. Regeringsforslaget går ud på, at bestemmelsen udvides til også at omfatte bedsteforældres børnebørn, d.s.v. fætre og kusiner.

I Grønland regnes der idag med legal arveret for den nærmeste slægt. Hvorvidt kredsen skal drages, kan man få vejledning om ved at se på blanketternes opremsning, der omfatter som fjerneste led bedsteforældres afkom.

Børn født udenfor ægteskab har idag ikke arveret efter faderen, og såfremt der ikke skal indføres adgang til fastslåelse af faderskab i paternitetssager jfr. afsnittet om børn født udenfor ægteskab, kan der heller ikke indføres arveret for børn født udenfor ægteskab efter deres "fædre". Derimod kunne man tænke sig at indføre et til tidligere dansk ret svarende krav i boet på de kapitaliserede bidrag jfr. også den nugældende ordning for "børn af bidragspligtige". Under samme forudsætning kunne der måske også være anledning til at overveje indførelse af en ordning svarende til arveforordningens "§ 9-børn" og kuldlysningsinstitutet. Nogen større praktisk betydning er der dog ingen grund til at antage, sådanne regler vil få. Ekspeditionens materiale omfatter kun ganske enkelte tilfælde, hvor der har været fastere tilknytning mellem barn født udenfor ægteskab og dets fader. Jhb I,6: Afdøde, hvis efterladenskaber bestod af hus med køkkenhave, får m.v., havde boet sammen med søn født udenfor ægteskab, hvis moder var død. Afdødes fader og søster boede på en anden plads. Afdøde havde udtalt ønsket om, at sønnen skulle arve det hele. Afdødes fader blev indsat som værge for den umyndige. Han solgte huset og delte pengene mellem sig og sin datter. KR og SM fandt fremgangsmåden forkert, men under hensyn til at barnet var optaget i huset hos bedstefaderen, ville man ikke omstøde det skete. Upv I, 14: Afdøde, hvis eneste efterladenskaber var hans erhvervsredskaber, havde boet hos sine plejeforældre. En broder til afdøde boede i et andet hus sammen med afdødes barn født udenfor ægteskab. Efter KRs bestemmelse udleveredes erhvervsredskaberne til broderen således at han skulle overgive dem til barnet, når dette blev stort nok.

Særkuldbørn synes idag kun at arve deres naturlige forældre ligesom efter dansk ret, men som nævnt i forrige afsnit kan konkrete billighedsbetragtninger føre til, at disse såvel som andre personer udenfor slægtningenes kreds faktisk kommer til at overtage afdødes ejendele (Jhv VII, 5 og Ghb IV, 3 og 4).

I det hele afviger ordningen af den legale arveret i Grønland på afgørende punkter fra den danske ordning. Der er for det første ingen sikker inddeling i klasser, selv om enke/enkemand og afkom ubestridt betragtes som nærmeste arvinger (Jhb IV,8). Der er flere eksempler på, at tilstedeværelsen af arvinger i nærmere klasse ikke udelukker, at fjernere arvinger får part i boet (Ghv VII,7 og Egm I,12). Princippet om, at en person nærmere i grad udelukker personer beslægtet i samme linie, men fjernere i grad, kan heller ikke siges at gælde fuldt ud (Nan I,3 derimod Ghb IV,1). I en vis sammenhæng hermed står også mangel af ligedelingsprincip. KRene fordeler løsøregenstande efter et skøn over, hvem der kan få anvendelse for dem, jfr. afsnit 2, hvoraf også fremgår, at hus som oftest tilfalder husbeboerne i fællesskab, således at lige så nære slægtninge bosat andre steder forbigås uden kompensation, medens husbeboere, hvis slægtskab med afdøde er fjernere end de nævnte slægtninge, i hvert fald får en faktisk andel i arven. Som tidligere nævnt synes der derimod, hvor der efterlades pengebeløb, at være en tendens til ligedeling mellem lige nær beslægtede arvinger, dog således, at der deles efter hoveder, ikke "in stirpes et lineas"(Ghv VII, 3 og 6, Um II, 1 og 8 og Skt IV,3).

Den væsentligste forskel mellem de danske og grønlandske regler for boets overgang til afdødes slægtninge består dog deri, at hovedreglen efter "grønlandsk ret" er, at der slet ikke finder skifte sted, men etableres en "samejeordning", en slags uskiftet bo, ikke alene når der efterlades en ægtefælle, men også når afdøde havde husfællesskab med andre arvinger, i praksis navnlig hvor søskende arver længstlevende af forældrene.

Sålænge de grønlandske livsforhold præges af den gennemsnitlig ringe velstand og af vanskelighederne ved at skaffe sig egen bolig, selvom man er nået "skelsår og alder", må samejeinstitutet siges i høj grad at tjene praktiske formål. Det går derfor næppe an at afskaffe det idag til fordel for dansk rets regler.

Derimod er det nok tiltrængt, at samejerettens indhold fastslås. I de forholdsvis få konflikter, der ses opstået i forbindelse med samejeforhold, har der hersket stor usikkerhed med hensyn til, hvorledes konflikten burde løses.

Det indsamlede materiale giver dog mulighed for at trække visse linier op.

I en gruppe for sig står de boer, hvor en efterladt ægtefælle er parthaver. Her minder ordningen meget om dansk rets uskiftet bo. Den vil blive nærmere omtalt nedenfor.

Hvor afdøde havde husfællesskab med andre personer end ægtefællen, er den nærmere natur af det fællesskab, der etableres, mindre klar. Ofte "føles" en af arvingerne øjensynlig som ejer, jfr. ovenfor i afsnit 2, men hvis man vil lovfæste institutet kan man som udgangspunkt tage de danske regler for arvegangen, således at man herigennem fastslår, hvem der er arveberettiget efter afdøde, uanset husfællesskab. Lodtagende på lige fod i samejet bliver så de personer indenfor denne kreds, der boede i hus med afdøde. Er der tillige arvinger udenfor huset, må disse have kompensation, hvis boets størrelse muliggør det, enten gennem udlæg i løsøregenstande eller eventuelle kontanter i boet, eller ved at husarvingerne søger lån i huset til dækning af disse arvingers krav.

Ofte ligger imidlertid efterladenskabernes eneste værdi i muligheden for fortsat brug af dem, medens de ikke på nogen måde kan gøres i penge. Her må "udenforboendes" krav afskæres f.eks. ved, at boet udlægges for begravelsesomkostningerne eller som følge af regler om forlodsret jfr. nærmere nedenfor.

Det må også bemærkes, at adgangen til at søge lån i "fast ejendom" ikke består idag jfr. afsnittet om ejendomsforholdene. Man kan søge lån til opførelse og udvidelse af hus, men der er ingen lovhjemlet adgang til belåning af allerede opførte huse. I praksis ses det dog, at en person har fået sysselkasselån til udløsning af arvingerne.

Tilbage står at bestemme retstilstanden for personer, der boede sammen med afdøde, men falder udenfor den ovennævnte kreds. Problemet er det samme også hvor en efterladt ægtefælle hensidder i uskiftet bo i hus, hvor andre end børnene tillige lever.

Som det ses af bilag 2 er der her navnlig tale om bedsteforældre, søskende, onkler/tanter og nevøer/niecer. Det fremgår af talrige afgørelser, at husfæller af disse kategorier ikke betragtes som egentlige arvinger.

På den anden side må man efter de foreliggende oplys-

ninger antage, at de ikke uden videre kan sættes ud af huset. En sådan faktisk brugsret har også nøje sammenhæng med samfundstilstandene, som de er idag.

Der tilgodeses hermed for det første et forsørgelsesøjemed, idet denne kreds af personer ofte omfatter individer, som enten er for unge eller gamle til at forsørge sig selv, og som det offentlige forsørgelsesvæsen ikke er indrettet på at kunne tage sig af.

Dernæst må man tage vanskelighederne ved at stifte eget hjem i betragtning. Selv om tendensen tydeligt går i retning af, at de unge, der gifter sig, bygger hus selv i stedet for som tidligere at blive boende i familiehuset, kan de praktiske vanskeligheder dog medføre nødvendigheden af længere tids samboen med familien. Der tænkes herved navnlig på, at de offentlige kassers midler til financiering af byggeriet er begrænset, og det samme gælder byggematerialerne. Endvidere er der på visse steder vanskeligheder med at finde egnet grund af bygge på. Forholdet er derfor, at der hvert år på SRmøderne kun bevilges lån til husbygning til en begrænset del af lånsøgerne.

Så længe de nævnte samfundstilstande eksisterer, er der trang til beskyttelse for de pågældende husfællers brugsret.

Kredsen af de personer, hvem en sådan brugsret skulle indrømmes, bør formentlig drages, således at den omfatter alle, der var optaget i afdødes husstand til forsørgelse, eller som yder en medforsørgelse af de øvrige husfæller. Udenfor falder personer, hvis tilstedeværelse i huset hviler på andet grundlag, kivfat, lejere.

En vis adgang til at få forholdet bragt til ophør må dog indrømmes husejerne. En naturlig udvidelse af disses familie kan gøre interessen overordentlig stor. Udover misligholdelsesbestemmelser kunne man tænke sig bestemmelser om adgang til opsigelse i tilfælde, hvor husejeren kan godtgøre, at "brugeren" har adgang til anden tilfredsstillende bolig.

Med udgangspunkt i de endnu bestående administrationsforhold kan man eksempelvis tænke sig, at husejeren går med sit problem til KR/SR og får løfte om, at en ældre husfælle kan optages på alderdomshjem eller oplysning om, at en erhvervsduelig husfælle vil kunne få husbygningslån.

Endvidere burde der være adgang til opsigelse i alle tilfælde imod en passende godtgørelse fastsat af retten.

Vejledende ved godtgørelsens fastsættelse vil bl.a. være brugsrettens aktuelle indhold og dens sandsynlige varighed. Hvis brugeren er den lo. person i en faldefærdig rønne og tillige nærmer sig støvets år, vil der således næppe blive tale om en større udbetaling. I et sådant tilfælde er det jo også en nærliggende opgave for det offentlige at drage omsorg for den pågældende.

Forholdet mellem flere samejere indbyrdes må imidlertid også reguleres. Samejet bør kun omfatte hus med inventar og almindelige erhvervsredskaber. Derimod bør penge, kreaturer, hunde o.l. deles, således at hver husfælles lod bestemmes. Motorbåde bør også holdes udenfor husfællesskabet. Findes en sådan i boet, må de arvinger, der overtager den, give eventuelle forbigåede arvinger kompensation, hvilket ikke skulle volde vanskeligheder, da motorbåd i modsætning til hus har et økonomisk afkast.

Brugen af de af samejet omfattede genstande vil normalt give sig selv og lader sig vist vanskeligt lægge i faste rammer. Opstår betydelige uoverensstemmelser herover, som ikke kan bilægges, må konsekvensen i værste fald blive samejets ophævelse.

Det er imidlertid netop med hensyn til samejets ophævelse, at der er særligt behov for regler.

Dels kan som nævnt uenighed om benyttelsen og dels hyppigere simpelthen familiens vækst gøre ophævelse ønskelig.

Ekspeditionens materiale giver ikke mulighed for at fastslå en bestemt grønlandsk opfattelse om retstilstanden på dette område.

I praksis ophæves naturligvis talrige samejeforhold i ejernes levende live. Det giver kun sjældent anledning til vanskeligheder, men tildels må dette nok tilskrives, at man ikke forventer, at myndighederne kan hjælpe en med problemets løsning.

Ved opløsning af samejet, således at stadig en eller flere arvinger sidder tilbage, må først ses hen til, hvorledes forholdene i sin tid blev ordnede ved samejets stiftelse. Var der dengang ikke-samboende arvinger, som fik kompensation, vil der være noget urimeligt i, at en arving, der senere fraflytter, stilles ringere, men muligheden for at yde

kompensation kan naturligvis være blevet forringet i tidens løb, og i så fald bør den, der flytter frivilligt, ikke kunne gøre krav på kompansation. Det samme må antages at gælde den, der flytter fra et hus, der i sin tid blev udlagt for begravelsesomkostningerne, eller som blev tillagt husbeboerne i medfør af forlodsret, med mindre den pågældende selv i mellemtiden har tilført huset værdier. Der må altså tillægges den enkelte samejer en ret til at flytte med eller uden kompensation efter ovenfor skitserede retningslinier. Ret til at forlange en medarvings flytning synes ikke at kunne indrømmes udover misligholdelsestilfælde. Fuldstændig ophævelse af fællesskabet ved boets realisation må ligeledes fordre fuld enighed.

Såfremt denne situation indtræder kunne man tænke sig, at de i sin tid forbigåede arvinger ville kunne melde sig, men en sådan ordning skønnes ikke hensigtsmæssig. Deres ret må være udslukt for stedse.

Arvelovsudkastets 2., 3. og 4. kap. omhandler ægtefællers arveret og adgang til hensidden i uskiftet bo. I Grønland er det en næsten undtagelsesfri regel, at en efterladt ægtefælle hensidder i uskiftet bo, hvis ægtefællerne har fælles afkom. Er ægteparret barnløst, afskærer den efterladte ægtefælle undertiden afdødes slægtninge fra arv, undertiden etableres en ordning, der minder om dansk rets institut uskiftet bo med udarvinger, jfr. afsnit 2, C. Udlodninger af boet til fjernere slægtninge er sjældne, når der efterlades en ægtefælle, men kan forekomme, navnlig til afdødes forældre. Efterlader først afdøde sig foruden ægtefælle hjemmeboende myndige særkuldbørn, men ingen fællesbørn, forekommer det, at der skiftes, således at enken flytter hjem til sin familie med nogle løsøregenstande, men noget fast delingsprincip synes ikke at finde anvendelse (Jhh IV, 5 og 13). Sidste afgørelse synes at vise, at der er et behov for regler, der værner en barnløs enke i forhold til voksne stedbørn: Afdøde efterlod sig et efter grønlandske forhold godt hus og en del indbogenstande. I huset boede foruden enken 6 børn af afdødes første ægteskab. Efter disses ønske flyttede enken til en gift søn, født uden for ægteskab. SM spurgte enken, om hun havde nogen ønsker med hensyn til boet, men denne, der var ude af stand til at skrive, fik efter det for ekspeditionen af KR oplyste ikke givet udtryk

for sine ønsker. Den afdøde ægtefælle havde udtalt mundtlig, at visse indbogenstande, heriblandt en gyngestol, skulle tilfalde enken. Endvidere en symaskine, som stammede fra afdødes første ægteskab, men som enken havde ladet reparere og brugt under hele sit ægteskab til husflidsarbejder, hvorved hun havde tjent en del penge og for disse bl.a. købt en radio. Enken fik ingen af disse genstande udleveret, hvilket hun efter KRs udsagn er meget ked af. Efter danske regler ville hun have haft krav på boslod, d.v.s. det halve af boet og sin legale arvelod, d.v.s en fjerdedel af afdødes boslod. Hun ville endvidere have haft ret til forlods at udtage de indbogenstande, hun ønskede, mod udløsning i rede penge, såfremt deres værdi oversteg den hende tilkommende del af boet. Der kan ikke anføres noget, som taler imod at indføre danske regler på dette område, således at ægtefællens legale arvelod er en fjerdedel, hvor der er livsarvinger, en halvdel, hvor det er forældre og disses afkom, der arver, og det hele, hvor der ikke findes sådanne arvinger.

Om der skal indrømmes ægtefællen et boslodskrav afhænger af den fremtidige ordning af formuefællesskabet mellem ægtefællerne. Se herom hefte 1.

Uskiftet bo er som nævnt den altovervejende hovedregel, hvor der blandt arvingerne befinder sig en efterlevende ægtefælle. Når der er fællesbørn, synes det at være en ubetinget ret for længstlevende, medens uskiftet bo med stedbørn kun synes at kunne gennemføres med disses samtykke. Uskiftet bo med udarvinger etableres kun, hvor der er husfællesskab med disse. Ellers arver ægtefællen så godt som alle efterladenskaber. I disse tilfælde af "uskiftet bo" er det oftest naturligst at opfatte "udarvingernes" ret alene som en medbrugsret, således at retten ophører at have noget indhold, hvis boligen fraflyttes af en af de pågældende "udarvinger", jfr. ovenfor om husfællers brugsret p. 16. Dette ses bl.a. af, at i reglen kun længstlevendes slægtninge kommer i betragtning ved dennes død. Dansk rets uskiftet bo med livsarvinger vil således uden vanskeligheder kunne indføres i det grønlandske samfund. Dog kan det ikke anses for rimeligt, at en ægtefælle kan afskære den anden ægtefælle derfra, cfr. arvelovsudkastets § 1o, og

hvordan man end regulerer formueforholdet mellem ægtefæller, bør adgang til at overtage hele boet uskiftet være uafhængig af en eventuel særejeordning. Særkuldbørns interesser værnes jo tilstrækkeligt ved regler om samtykke.

Spørgsmålet om skifte ved længstlevendes indgåelse af nyt ægteskab har været rejst i nogle tilfælde, uden at man kan sige, at der eksistrer faste regler herfor. Det kan vist fastslås, at det hører til de sjældne undtagelser, at der skiftes i den anledning, men der råder øjensynlig stor usikkerhed blandt de udøvende myndigheder med hensyn til spørgsmålet om pligten hertil. Vejledning i skiftesagers behandling går ud fra en sådan pligt. En af landsfogeden for Nordgrønland foranlediget udtalelse fra et skifteudvalgs grønlandske medlemmer går ud på, at en pligt til skifte ikke stemmer med grønlandsk tankegang. Fra landsfogeden i Sydgrønland foreligger en udtalelse om, at der bør skiftes ved indgåelse af nyt ægteskab. I praksis vil det ofte være vanskeligt at gennemføre en regel om skifte ved nyt ægteskab, fordi det i de små boer vil ødelægge familiens økonomi, hvis de få ejendele skal fordeles eller deres værdi godtgøres i penge. Nogen reel trang til udlodninger til børnene forekommer heller ikke i de mange tilfælde, hvor de medtages til forsørgelse i det nye hjem, men hvis der kommer fællesbørn i det nye ægteskab, vil særkuldbørnene kunne blive uheldigt stillet ved et senere skifte efter deres fader/moder.

Herefter må slås spørgsmålet om skifte ved nyt ægteskab løst således, at der ikke er pligt til skifte med børn, herunder afdødes særkuldbørn, der optages til forsørgelse i ægteparrets hjem. Om andre børn kan gøre krav på udlodninger, må kunne afgøres efter lignende synspunkter som ovenfor under omtale af samejeforholdet nævnt.

Instituttet "uskiftet bo med næstarvinger" findes som anført ikke ganske tilsvarende i Grønland.

Hvis man anerkender, at næstarvinger kan arve sammen med en ægtefælle, vil der også blive behov for instituttet.

Fremgangsmåden i de enkelte konkrete tilfælde må herefter blive den, at der først skønnes over, om boet kan udlægges den efterladte ægtefælle for begravelsesomkostningerne eller i kraft af forlodsret. I disse tilfælde må

den pågældende ægtefælle anses som ejer af efterladenskaberne og kan ikke have pligt til skifte ved nyt ægteskab, ligesom der ikke bliver tale om, at førstafdødes slægtninge kommer til at deltage i skiftet efter længstlevende.

Hvis de pågældende slægtninge i anden arveklasse er optaget i husstande, bør deres retsstilling i konsekvens heraf i disse tilfælde opfattes som "brugerens" ikke som "samejerens".

I de tilfælde derimod, hvor boet indeholder værdier, som kunne udloddes, må der, hvis skifte ikke ønskes af den efterladte ægtefælle, etableres en ordning med hensidden i uskiftet bo efter dansk mønster, således også med pligt til skifte ved nyt ægteskab.

Arvelovsudkastets kap. 5 handler om arveret ifølge adoption.

I Grønland findes der herom bestemmelser i regulativ om plejebørn i Grønland af 16. februar 1937, §§ 5 og 6, B & K 1937, p. 919. Herefter arver plejebørn plejeforældre med mindre der tages forbehold ved bevillingen. Derimod arves plejeforældrenes slægt ikke. Plejeforældre har ikke arveret efter plejebørn. Disse bevarer den arveretlige stilling i forhold til den naturlige slægt.

Stort set svarer reglerne til gældende dansk ret. Der er dog ingen regel svarende til lov nr. 87 af 26. marts 1923 om adoption, § 14 om arveret for adoptivforældre i det omfang, adoptivbarnet har modtaget arv fra en af disse.

Arvelovsudkastet betyder på forskellige punkter en ændring i forhold til gældende dansk ret. Således skal adoptivbarnet ikke være tvangsarving; endvidere udvides adoptivforældres arveadgang noget. Begrundelsen for at holde adoptivbørn udenfor tvangsarvingernes kreds er, at der ifølge statistikken tages testationsforbehold i bevillingerne som altovervejende hovedregel.

I Grønland er forholdet det modsatte, at der ikke ses taget forbehold i en eneste af de hidtil meddelte bevillinger. Medens dansk rets nugældende regler således uden betænkning kan indføres på Grønland således som foreslået i hefte 1 i afsnittet om plejebørn, må det anses for mindre velbegrundet at indføres arvelovsudkastets herom gældende regel.

I de tilfælde, hvor plejebarnsforholdet ikke er ordnet ved bevilling, og det er hovedreglen - se ovenfor citerede sted - er den arveretlige stilling mindre klar.

I nogle tilfælde arver plejebarnet sammen med den naturlige slægt (Ghb II, 1 og Egm II, 5) eller alene som eneste arving eller i kraft af, at plejebarnet var afdødes forsørger (Um II, 6). I andre tilfælde er plejebarnet derimod forbigået, og efter det for ekspeditionen oplyste synes i hvert fald skifteudvalgenes opfattelse gennemgående at være den, at der ikke tilkommer plejebørn arv, når der ikke er bevilling. Se således Nan VII, 3: Afdøde havde boet sammen med plejesøn, der utvivlsomt havde bidraget til forsørgelsen. KR overlod boet til plejesønnen, men skifteudvalget besluttede, at datteren, der var bosat andet sted, skulle arve alt, således at plejesønnen skulle købe huset.

Der er heller ikke nogen fast linie med hensyn til plejeforældres arveret. Undertiden arver de (Ghv I, 3, men her var ingen naturlig nærmere slægt. Ligeledes Jhv I, 2 og Ghv I, 3). I andre tilfælde forbigås de, selv om der stadig var husfællesskab med plejebarnet, hvilket tyder på, at der bag afgørelserne ligger forestilling om, at plejeforældrene ikke har arveret (Upv I, 13, Nan I, 17). Dette harmonerer jo også bedst med den positive bestemmelse i plejebørnsregulativet.

Da adskillige plejebørnsforhold er af mere tilfældig og tidsbegrænset karakter, skønnes det ikke hensigtsmæssigt at lovfæste en regel om arveret for plejebørn udenfor bevillingstilfældene.

Arvelovsudkastets kap. 6 og 7 omfatter regler om tvangsarv og forlodsret.

Det sidstnævnte er en nydannelse i forhold til gældende dansk ret, men det betyder snarest en tilnærmelse til den i Grønland herskende retsopfattelse, der, som det fremgår af gennemgangen af materialet i afsnit 2, beherskes af et behovsprincip. I talrige tilfælde forbigås således livsarvinger, der har eget hjem. Principielt skal de ganske vist spørges, om de kan tiltræde KRs forslag, men det gennemføres kun undtagelsesvis. På samme måde forekommer det, at arvelader har truffet bestemmelse om, at ejendelene skal fordeles på en måde, der ikke lader sig forene med et princip om tvangsarv for livsarvinger (Hbg

IV, 5 og Egm VI, 11). I disse tilfælde indhentes ifølge det for ekspeditionen oplyste af skifteudvalget de andre arvingers erklæring over "testamentet".

Den nævnte praksis, hvorefter man så vidt muligt søger at undgå deling til skade for de personer, til hvis livsfornødenheder afdødes ejendele tjente, bør utvivlsomt opretholdes, således at det ikke går an uden videre at indføre nugældende dansk ret på dette område.

Arvelovsudkastets forslag synes dog heller ikke helt fyldestgørende. For det første forudsættes det, at boet er realiseret, således at der er tale om forlods udlæg i penge. Dernæst er der ikke tillagt andre end børn og adoptivbørn forlodsret, hvorimod ægtefællen eller arvinger i andre arveklasser ikke kan støtte nogen ret på disse regler.

Det må herved erindres, at på grund af den i Grønland gældende udvidede pligt til forsørgelse af den nærmeste familie, der er optaget i husstanden, vil en forlodsregel, der blot beskytter livsarvinger, ikke være tilstrækkelig omfattende,

Ægtefællen kan dog sikres gennem regler, der svarer til skiftelovens bestemmelser om ret til forlods at udtage hvilke som helst effekter mod udløsning af de andre arvinger, samt navnlig retten til forlods at udtage genstande, der udelukkende tjener til dens personlige brug og, såfremt fællesboet er af ringe værdi, fornødent bohave såvel som arbejdsredskaber til brug ved næringsvejs fortsættelse, selv om ægtefællen derved får mere, end dens andel i fællesejet udgør.

Tilsvarende regler suppleret med regler om, at de helt ringe boer kan udlægges for begravelsesomkostningerne, må i praksis kunne føre til, at størsteparten af de boer, der i dag i Grønland sluttes af KR i medfør af retsplejeanordningens § 3 også fremtidig kan sluttes uden pligt for den efterlevende ægtefælle til at yde kompensation til arvinger, der ikke har husfællesskab med den pågældende.

Hjemmeboende arvingers beskyttelse mod deling af deres hjem med andre arvinger kunne opnås ved en udvi-

delse af reglen i retsplejeanordningens § 3 eller rettere ved, at den i § 3 udtrykte regel formuleredes i overensstemmelse med den måde, hvorpå den er fortolket i praksis. KR (eller den myndighed, der fremtidig skal erstatte dets virksomhed) skal således, når der ikke efterlades mere, end hvad der går til dækning af begravelsesudgifterne, samt hva der almindeligvis hører til en grønlandsk husførelse, kunne tillægge den eller de arvinger, der boede sammen med afdøde ejendelene, medens arvinger, der ikke havde deres hjem sammen med afdøde, i disse tilfælde ikke kan komme i betragtning. Virkningerne af det herved skabte sameje er omtalt ovenfor.

Arvelovsudkastet kap. 8 omhandler aftaler vedrørende arv og arveforskud.

Der foreligger ikke i ekspeditionens materiale nogen sag om dispositioner over ventende arv, herunder om afkald på arv. Afslag på falden arv er derimod en overordentlig almindelig foreteelse, for så vidt som de ikke hjemmeboende avinger jo normalt er indforståede med ikke at få del i boet

Om forbrydelse af arveret findes ingen regler.

Regler om bortfald af arveret ved separation og skilsmisse har hidtil ikke haft praktisk betydning, men bør indføres samtidig med, at der indføres adgang til opløsning af ægteskab.

Arvelovsudkastets kap. lo til 15 omfatter regler om testamenter.

Testamenter kendes og benyttes i nogen udstrækning i Grønland, men brugen af dem har været ganske ureguleret. Flere KR har givet udtryk for den opfattelse, at afdødes ønske i alle tilfælde måtte respekteres. Man krævede ikke skriftlig form, men ville på den anden side ikke finde udsagn fra en påstået arving for tilstrækkeligt. Normalt vill KR selv være bekendt med afdødes ønsker. (Jhv I, 9, Jhb II, 4, Egm VI, 11 og Ghv II, 1 er eksempler på "mundtlige testamenter"; Egm I, 4, Ghb I, 4 og Upv I, 12 er eksempler på skriftlige testamenter oprettet enten overfor KR eller overfor SM.)

En del skriftlige testamenter oprettes som angivet for KR,i reglen således at KR indfører testators bestemmelse i KRprotokollen.

Flere

Flere af de SM, som ekspeditionen har talt med, var imidlertid af den opfattelse, at et testamente for at være gyldigt skulle oprettes skriftligt overfor SM. En sag fra Qutd viser den herskende usikkerhed på dette retsområde. Der forelå til behandling et bo med ret store værdier, ialt 4686 kr. Arvinger var afdødes hustru, 2 børn af andet ægteskab og 6 børn af første ægteskab. Afdøde havde efterladt sig testamente, affattet dels under 4. april og dels under 2o. maj 1945. Han afgik ved døden den 23. maj s.a. Testamentet var ubevidnet og bestemte, at huset med tilhørende indbo skulle tilfalde enken og de børn, der boede i huset hos enken. Afdødes børn af første ægteskab, der ikke boede i hjemmet, rejste krav om arv efter faderen, idet de gav udtryk for tvivl både med hensyn til testamentets ægthed og de deri trufne bestemmelsers holdbarhed. Skifteudvalget anmodede landsfogeden om en udtalelse med hensyn til sagens afgørelse, idet det udtalte, at der savnedes vejledning ved behandling af slige tilfælde. Det udtalte som sin opfattelse, at testamenter udfærdiget og affattet med vidner skulle respekteres, når de var bekræftet af SM, men det foreliggende testamente var ubevidnet og først afleveret til SM efter testators død. Sagen afsluttedes med et kompromis, hvorom der opnåedes enighed blandt arvingerne, således at der fandt en vis fordeling af ejendelene sted.

Særlige krav til habilitet og indhold synes i reglen ikke at være stillet. Dog spørges ofte forbigåede arvinger, om de er enige (Ghb I, 4 og 6 samt IV, 9).

Protester mod testamenter er bemærkelsesværdigt sjældne. (Hbg IV, 5: Boet efter en ret velstående mand, der havde større hus og 3 motorbåde samt nogle tusind i sparekassen blev i henhold til testamente oprettet for SM overladt enken til fri rådighed. I huset boede foruden enken en dattersøn, medens ægtefællernes 3 børn (alle døtre) boede andet sted. Enken overlod senere de 3 døtre hver en motorbåd, medens dattersønnen fik overladt hele resten af boet mod at forsørge enken resten af hendes dage. Døtrene protesterede, idet de bestred hendes ret til at råde frit over de fra faderen arvede ejendele, men SM fandt ikke, at dispositionen kunne angribes.

En enkelt sag er forekommet, hvor testamentet ægthed blev bestridt og forkastet af KR (Egm VII, 12).

Endelig oprettes enkelte testamenter overfor landsfogeden og indføres i notarialprotokollen. I notarialprotokollen for Sydgrønland således ialt 25 testamenter fra 1908 og fremefter. Undertiden benyttes kun grønlandsk tekst, undertiden er der tillige indført en oversættelse.

Landsfogeden og et vidne attesterer ved tilføjelse efter indførelsen underskriftens ægthed, underskriverens myndighed samt, at testamentet er udtryk for hans sidste vilje.

Indholdsmæssigt adskiller de for landsfogeden oprettede testamenter sig ikke fra andre testamenter. De ligger på linie med de ordninger, der træffes af KR (se bilag 3).

Dansk rets regler om habilitet, formkrav m.v. synes at kunne anvendes i Grønland uden videre. Det skulle navnlig ikke være praktisk uigennemførligt at opfylde kravene til vidnetestamenter.

Båndlæggelse af arv foreligger der et enkelt eksempel på (Um V, 11), men som det ses af sagen, var båndlæggelsen - indsættelse på sparekassebog, således at kun renterne kunne benyttes - ikke særlig effektiv i det pågældende tilfælde.

Skal instituttet indføres i Grønland, er det formentlig ikke betryggende nok at henvise midlerne til de lokale sparekasser, men der bør stilles lignende krav som efter dansk ret til sikring af midlernes bevarelse.

Tilbage står spørgsmålet om der er trang til særlige regler svarende til de for danske landbrugsejendomme gældende. Hidtil har spørgsmålet ikke været aktuelt, men udviklingen kan tænkes at føre med sig trang til regler, hvorefter en bestemt arving kan overtage en landbrugsejendom på gunstige vilkår. Reglerne forudsætter imidlertid, at der eksisterer ejendomsret til jord og vil kun være rimeligt begrundet i Grønland, hvis man indfører adgang til at erhverve jord til eje.

Resultatet af overvejelserne af, om danske arveretsregler kan indføres i Grønland, er således blevet, at det kan de kun med væsentlige modifikationer. Kredsen af de legale arvinger vil blive den samme, og delingsprincipperne kan også stort set overføres. Egtefælles arveret og adgang til hensidden i uskiftet bo vil kunne ordnes efter samme principper som i Danmark bortset fra, at der herved ikke

bør tages hensyn til, om der bestod formuefællesskab mellem ægtefællerne.

Den foreslåede adgang for en ægtefælle til at få boet udlagt forlods afviger heller ikke principielt fra dansk ret. Det samme gælder reglerne om testamenter.

Derimod er samejeinstituttet mellem ligeberettigede arvinger, der var afdødes husfæller, helt fremmed for dansk ret og ligeledes forslaget om indrømmelse af brugsret til andre husfæller kombineret med udslettelse af ikke-husfællers arvekrav. Disse regler hænger imidlertid så nøje sammen med de kulturelle og sociale vilkår, der hersker idag og har rod i fast grønlandsk sædvane, således at det må anses for det mest harmoniske for retsudviklingen, at disse træk af den nationale retsopfattelse bibeholdes.

Hermed rejser der sig imidlertid et problem med hensyn til, hvilken kreds af personer, der skal omfattes af den foreslåede ordning. Retsenhed i Grønland er jo et af ekspeditionens udgangspunkter.

Såfremt den kompetente skiftemyndighed efter de herom i retsplejen fastsatte regler bliver et organ i Grønland, vil der dog næppe være grund til at operere med to sæt retsregler for personer, dels af grønlandsk, dels af dansk afstamning. De fra dansk ret afvigende regler vil i de enkelte sager kun få aktuel anvendelse i grønlandske boer.

XIV. BORTEBLEVNE.

På Grønland er der hvert år et stort antal personer, der antages forulykkede, men hvis lig ikke findes. I Stat. opl. anføres: Af 3o21 døde i årene 1929-33 var 313 forulykkede. Af de i årene 19o1-3o forulykkede var 91% død ved drukning. Der er ingen tal for, hvor mange af de forulykkede, hvis skæbne man ikke får rede på, men det er en del, navnlig dækker drukneulykkerne over mange tilfælde, hvor den pågældene er taget ud i kajak eller båd og aldrig vendt tilbage. De pågældende anses i praksis efter mundtlige udtalelser overfor ekspeditionen for døde, når eftersøgningen opgives. Efter det for ekspeditionen oplyste er ingen dukket op senere end lo dage efter at vedkommende var forsvundet. En mand fra Holsteinsborg kon tilbage 8 dage efter, at man var begyndt at savne ham. Arvingerne var begyndt at dele efterladenskaberne uden anmeldelse. Når eftersøgningen er opgivet, registreres den forsvundne som død i kirkebogen med forsvindingsdato som dødsdag eller undertiden uden datoangivelse, og stedets KR. tager sig af boet. T. sejlede fra Godthåb 23/12-1948 til Kangeq i sejldugspram; en stærkt storm rejste sig kort efter starten. Siden intet spor af ham. Ansås for død 23/12. Boet blev af KR. overgivet enken og de 5 mindreårige børn i almindeligt grønlandsk fælleseje, hvilket godkendtes af skifteudvalget.

G. befandt sig som matros ombord på marineskib, der forsvandt i oktober 1948. Eftersøgningen blev indstillet i november 1948. Indført i kirkebogen som død oktober 1948. Hans ejendele overgaves af KR. til enken.

En efterladt ægtefælle kan indgå nyt ægteskab, da der i dag ikke kræves dokumentation for det tidligere ægteskabs ophør, jfr. tilfælde fra Kraulshavn, hvor en kvinde, hvis ægtefælle 14/lo-38 gik til fjælds medførende en kajak, og som i kirkebogen angaves død samme dato, lod lyse til nyt ægteskab 12/12-1938 og derefter pånyt giftede sig 23/2-1939.

Hidtil har en persons forsvinden, uden at man ved fund af ét lig kunne fastslå dødens indtræden, således ikke været et særskilt problem, hvilket hænger sammen med, at man ved dødsfaldet ikke stiller krav om, at dødens indtræden og dens årsag skal fastslås på bestemt måde; heri kunne der

vel blandt andet af kriminalpolitiske hensyn, hvorom henvises til straffeafsnittet, være grund til at gøre en ændring, men uanset hvilken formel fremgangsmåde man fremtidig vil vælge for konstatering af dødens indtræden og dens årsag, kan der være grund til at indføre en ordning, hvorefter en offentlig myndighed tager stilling til, om en person, der er forsvundet, skal anses for død eller ikke. I dansk ret er stillingen den, at død normalt skal bevises ved fremlæggelse af dødsattest. Er liget ikke tilgængeligt, kan dødens indtræden bevises på anden måde (domstolen må være frit stillet med hensyn til, hvornar den skønner, at der er tilstrækkeligt bevis). Er der sket et ulykkestilfælde, kan fremgangmåden være et § 1018 forhør. I andre tilfælde (f.eks. død i koncentrationslejr - liget brændt), kan det tænkes, at skifteretten kommer til at tage stilling til spørgsmålet, når arvingerne begærer skifte, jfr. Ugeskrift for retsvæsen 1930, p. 162. Landsretten stadfæstede skifterettens beslutning om, at anmeldelse om dødsfald ikke kunne tages til følge, og fastslog, at reglerne om borteblevne må følges.

Kan bevis for, at en person enten er i live eller død, ikke skaffes, finder reglerne om borteblevne anvendelse.

Efter lov om borteblevne nr. 397 af 12/7-1946, er der adgang til dødsformodningsdom efter 10 års forløb (fra det tidspunkt de borteblevne sidst vides at være i live). Hvis der af en eller anden grund er en til vished grænsende sandsynlighed for, at borteblevne er død, er fristen 1 år fra samme tidspunkt.

Ved overvejelsen af, om de danske regler egner sig til overførelse til Grønland med anvendelse på såvel danske som grønlændere, kan det fastslås, at forsåvidt angår rådigheden over borteblevnes ejendele vil reglernes indførelse ikke ændre stort ved den faktiske situation i dag i de tilfælde, hvor borteblevne har ægtefælle og/eller hjemmeboende børn. Der vil altid straks kunne rådes over boets midler til fordel for disse (jfr. §§ 2 og 3). Det samme gælder, hvis borteblevne havde forældre, plejebørn eller andre optaget til forsørgelse hos sig.

Men i den situation, hvor borteblevnes arvinger ikke boede i hus med "afdøde" eller iøvrigt forsørgedes af ham, ville danske reglers indførelse betyde en hel ny situation. Indtil dødsformodningsdom kunne opnås, skulle myndighederne

drage omsorg for bestyrelse af ejendelene. Kan det i den konkrete situation forsvares at sælge disse, er problemet let løst gennem en indsættelse på sparekasse, men hyppigst vil det mest rentable være erhvervsmæssig brug af de i reglen i sig selv ikke særlig værdifulde genstande, det være sig hus eller redskaber m.v.

Den enkleste løsning vil antagelig være at indrømme arvingerne en brugsret under tilsyn.

Et andet problem er ægtefællernes mulighed for indgåelse af nyt ægteskab. Man tør vist sige, at gift stand i Grønland i væsentlig højere grad end herhjemme er forudsætning for en tålelig stilling i samfundet. Dansk rets lange frist på 10 år ville derfor kunne virke ret generende, men måtte selvfølgelig så suppleres med adgangen til skilsmisse efter 3 år, jfr. ægteskabslov I § 57. Selv en 3-årig karenstid vil dog være uheldigt, og man kan vist heller ikke se bort fra, at det ofte vil forekomme en ægtefælle mindre tiltalende at skulle benytte sig af adgang til skilsmisse, fremfor en dødsformodningsdom.

For at bedømme, hvordan de danske reglers indførelse faktisk vil komme til at virke, må man gøre sig klart, under hvilke omstændigheder de normalt skal anvendes.

De i praksis tilbagevendende tilfælde er:

1) den mandlige erhverver vender ikke tilbage fra kajak- (båd-) færd.
2) Et større fartøj med flere ombord forsvinder.
3) En person "går til fjælds".

Denne opremsning dækker naturligvis ikke alt, hvad statistikken nævner som død ved ulykkestilfælde.

Deri indbefattes jo tillige de tilfælde, hvor liget skaffes tilveje samt de tilfælde, hvor vidner har overværet ulykken og kan udelukke mulighed for redning.

I første gruppe vil der, når eftersøgning er indstillet, altid være en til vished grænsende sandsynlighed for død, således at der efter dansk ret skulle blive tale om en et-års frist. Er ydermere kajak, båd, redskaber fundet og andre omstændigheder såsom vejrforhold tillige synes at udelukke redning, kan man tænke sig, at skifteretten vil anse dødens indtræden for bevist, hvorved man altså kommer ud over reglerne om borteblevne. Også uden fund af spor efter

forsvundne kan de nærmere omstændigheder vel også tale så afgørende for død, at retten ikke vil nære betænkelighed ved at statuere dette.

Jfr. ovenfor citerede tilfælde, hvor T. kl. 5 lille-juleaften i en lærredspram, tungt læsset med juleindkøb, noget spirituspåvirket starter turen fra Godthåb til Kangeq, vel normalt en 5 timers rotur. En halv time efter starten rejser der sig med stor pludselighed en sydvestenstorm, der hurtigt når vindstyrke 11.

Tilfældene i anden gruppe dækkes af ordene i lov om borteblevne § 6, stk. 2. Her skulle altså et-års-fristen gælde.

Her vil også hyppigt noget længere end i gruppe 1 kunne være en vis tvivl til stede, men er et år forløbet uden underretning, vil der praktisk talt aldrig være tvivl om udfaldet.

3. gruppe omfatter en art selvmordere, personer der bevidst trækker sig tilbage fra samfundet, og der knytter sig den særlige interesse til disse tilfælde, at der ofte i lange tider efter at den pågældende har forladt pladsen verserer rygter om, at han eller hun er set i live i fjældet, undertiden langt fra hjemstedet. Efter omstændighederne, navnlig hvor den pågældende har fjernet sig fuldt udrustet med redskaber, vil der vel også i nogen tid kunne være beret-tiget tvivl, om borteblevne er i live eller ej.

Også i disse tilfælde vil det dog, hvis borteblevne ikke er dukket op ved beboet plads i løbet af et år, stille sig som overvældende sandsynligt, at han er død, men helt udelukke, at en mand fuldt udrustet med erhvervsredskaber kan friste en tilværelse som eneboer, kan man ikke.

Det kan derfor tænkes, at lo-års-fristen ville få praktisk anvendelse i sådanne tilfælde og ligeledes i andre tilfælde uden for de ovennævnte grupper, f.eks. ved delta-gelse i polarekspeditioner.

Vælger man regler svarende til de danske, bliver det praktiske resultat efter det ovenanførte, at der i langt de fleste tilfælde vil kunne opnås dødsformodningsdom efter et år, hvis ikke dødens indtræden allerede kan fastslås inden.

Ordnes reglerne om brug af afdødes ejendele som oven-for skildret synes instituttet ikke at kunne støde an mod

den grønlandske samfundsorden.

At en efterladt ægtefælle må vente et år på at indgå nyt ægteskab, kan der vist heller ikke være noget betænkeligt ved.

Tilbage bliver så spørgsmålet om ægtefællens stilling i de undtagelsestilfælde, hvor dødsformodningsdom ikke kan opnås efter 1 års forløb. Her må man så klare sig med skilsmisseadgangen.

Tilsvarende kunne fristen efter § 57 afkortes til 2 år.

Kort resumé af et enkelt tilfældes forløb efter den skitserede ordning:

Ved ulykkestilfælde eller formodet ulykkestilfælde har de nærmeste pligt til at anmelde sagen til den lokale politimyndighed, der leder eftersøgning og optager forhør over de nærmere omstændigheder. Dette virker samtidig som en anmeldelse af dødsfaldet, som politimyndigheden sender til skifteretten med rapporterne. Skifteretten, der må kunne lade foranstalte umiddelbar bevisførelse, tager stilling til, om forsvundnes død kan anses for bevist. I modsat fald overlades brug af ejendele straks til arvingerne under tilsyn (af politiet eller lokal kommunalmyndighed). Skifteretten skal derefter ex officio efter et år drage omsorg for offentlig indkaldelse og tage stilling til, om dødsformodningsdom kan afsiges. Er dette ikke tilfældet, gøres en eventuel ægtefælle ved rettens foranstaltning bekendt med adgangen til skilsmisse. Spørgsmålet kan tages op pånyt, hvis nye momenter, der beviser dødsfaldet eller gør det overvejende sandsynligt, dukker op. Efter 10 års forløb tager retten pånyt sagen op.

Bilag 1.

Boernes fordeling på blanket 1, 2 og 3.
(Der mangler oversigt fra de sysler, i hvilke man af skifteprotokollen ikke kunne se, hvilken blanket der var anvendt.)

		boer		blanket
NANORTALIK syssel	1938/39	19	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1939/4o	8	sluttet af KR	1
		2	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	2
	194o/41	12	sluttet af KR	1
		4	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1941/42	13	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1942/43	31	sluttet af KR	1
		6	- - -	2
		2	beh. af skifteudvalg	3
	1943/44	18	sluttet af KR	1
		6	- - -	2
		2	beh. af skifteudvalg	3
	1944/45	21	sluttet af KR	1
		9	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1945/46	15	sluttet af KR	1
		4	beh. af skifteudvalg	3
	1946/47	12	sluttet af KR	1
		11	- - -	2
	1947/48	27	- - -	1
		5	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
FREDERIKSHÅB syssel	1938/39	13	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3

		boer		blanket
	1939/40	21	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
	1940/41	13	- - -	1
		5	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1941/42	8	sluttet af KR	1
		2	- - -	2
	1942/43	16	- - -	1
		8	- - -	2
	1943/44	15	- - -	1
		2	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1944/45	12	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	1
		2	- - -	2
	1945/46	21	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1946/47	6	sluttet af KR	1
		2	- - -	2
	1947/48	44	- - -	1
		12	- - -	2
		1	- - -	3
		1	beh. af skifteudvalg	2
GODTHÅB syssel	1938	16	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1939	21	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
	1940	13	- - -	1
		1	- - -	3
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1941	7	sluttet af KR	1
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1942	4	sluttet af KR	1
		4	- - -	2
		2	- - -	3

		boer		blanket
	1943	9	sluttet af KR	1
		2	- - -	2
	1944	11	- - -	1
		5	- - -	2
		4	beh. af skifteudvalg	3
	1945	17	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
	1946	5	- - -	1
	1947	18	- - -	1
		2	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1948	24	sluttet af KR	?
		8	beh. af skifteudvalg	?
SUKKERTOPPEN	1938/39	1o	sluttet af KR	1
syssel		4	- - -	2
		4	- - -	3
	194o	16	- - -	?
	1941-48	91	- - -	1
		5o	- - -	2
		15	- - -	3
EGEDESMINDE	1938/39	33	- - -	1
syssel		9	- - -	2
		6	beh. af skifteudvalg	3
	1939/4o	68	sluttet af KR	1
		13	- - -	2
		5	beh. af skifteudvalg	3
	1941/42	16	sluttet af KR	1
		4	- - -	2
		4	beh. af skifteudvalg	3
	1942/43	25	sluttet af KR	1
		11	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1943/44	46	sluttet af KR	1
		9	- - -	2
		2	beh. af skifteudvalg	3
	1944/45	23	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
		1	- - -	3

		boer		blanket
	1945/46	17	sluttet af KR	1
		2	- - -	2
		2	beh. af skifteudvalg	1
		2	- - -	3
	1946/47	38	sluttet af KR	1
		39	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1947/48	28	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
		5	beh. af skifteudvalg	3
GODHAVN syssel	1938/39	2	sluttet af KR	1
		1	beh. af skifteudvalg	2
	1939/4o	6	sluttet af KR	1
		3	beh. af skifteudvalg	3
	194o/41	6	sluttet af KR	1
	1941/42	9	- - -	1
		2	- - -	2
	1942/43	1o	- - -	1
		2	beh. af skifteudvalg	3
	1943/44	1	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
		4	beh. af skifteudvalg	3
	1944/45	3	sluttet af KR	1
		4	beh. af skifteudvalg	3
	1945/46	1	sluttet af KR	1
		2	- - -	2
		1	- - -	3
		2	beh. af skifteudvalg	3
	1946/47	5	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1947/48	5	sluttet af KR	1
		3	- - -	2
		1	- - -	3
QUTDLIGSSAT syssel	1943/44	19	- - -	1
	1944/45	17	- - -	1
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1945/46	19	sluttet af KR	1
		1	beh. af skifteudvalg	3

		boer		blanket
	1946/47	15	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
	1947/48	3o	- - -	1
		4	- - -	2
		2	beh. af skifteudvalg	3
UMANAQ syssel	1938/39	33	sluttet af KR	1
		5	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
	1939/4o	53	sluttet af KR	1
		5	- - -	2
		2	beh. af skifteudvalg	3
	194o/41	2o	sluttet af KR	1
		2	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1941/42	19	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
		2	beh. af skifteudvalg	3
	1942/43	31	sluttet af KR	1
		6	- - -	2
	1943/44	18	- - -	1
		5	- - -	2
		4	beh. af skifteudvalg	3
	1944/45	35	sluttet af KR	1
		7	- - -	2
		4	beh. af skifteudvalg	3
	1945/46	3o	sluttet af KR	1
		7	- - -	2
		1	- - -	3
	1946/47	26	- - -	1
		3	- - -	2
		3	beh. af skifteudvalg	3
	1947/48	26	sluttet af KR	1
		6	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3
UPERNAVIK syssel	1938/39	24	sluttet af KR	1
		1	- - -	2
		1	beh. af skifteudvalg	3

	boer		blanket
1939/40	29	sluttet af KR	1
	2	- - -	2
	9	beh. af skifteudvalg	3
1940/41	18	sluttet af KR	1
	5	- - -	2
	3	beh. af skifteudvalg	3
1941/42	16	sluttet af KR	1
	9	- - -	2
	1	beh. af skifteudvalg	3
1942/43	28	sluttet af KR	1
	21	- - -	2
	6	beh. af skifteudvalg	3
1943/44	30	sluttet af KR	1
	11	- - -	2
	3	beh. af skifteudvalg	3
1944/45	23	sluttet af KR	1
	15	- - -	2
	2	beh. af skifteudvalg	3
1945/46	17	sluttet af KR	1
	6	- - -	2
	1	- - -	3
	1	beh. af skifteudvalg	3
1946/47	7	sluttet af KR	1
	5	- - -	2
	2	beh. af skifteudvalg	3
1947/48	22	sluttet af KR	1
	12	- - -	2
	1	- - -	3

Bruges når den afdøde intet ejede, (særlig for børn og fattige kvinder og andre, der intet ejer).

Blanket nr. 1.

Udskrift af forhandlingsprotokol for kommuneråd udarbejdet i h.t. retspleje anordn. §§ 1 og 2.

År 19 den meddeler kommunerådsmedlemmet fra til kommunerådsformanden, at en person, hvis fulde navn var .

er afgået ved døden. . . . .
Afdøde er født den i året . . .
Den afdødes forældres navne er:
Faderen:
Moderen:

Medlemmet meddelte, at afdøde intet efterlod sig af værdi.
Dette bevidnes herved.

. . . . . .
kommunerådsmedlem

År 19 den kl. fandt i det ordinære kommunerådsmøde behandling sted af dødsboet efter

Da afdøde ikke ejede andet en gang- og sengeklæder og nogle få ting af ganske ringe værdi, besluttede kommunerådet at slutte boet.

Boet er hermed sluttet.

. . . . . .
kommunerådsmedlemmernes underskrifter

Denne udskrift skal sendes til sysselmanden, når den er indført i forhandlingsprotokollen.

tokussok ímánguáinak kimatakarsimagpat táuna atortarumârpok.

agdlagfigssak nr. 2
(Blanket nr. 2)

okalokatigīssutit agdlagsimavfîsa ássilinikarfiat kommunekarfiane suliarinekartok erkartūssinermut maligtarissagssat § 1, 2 āma 3 nâpertordlugit.

---

ukiok 19 uvdlok nal. (nunakarfiup arka taivdlugo kommuneraadimut ilaussok kommuneraadip sujuligtaissuanut nalunaerpok inuk arke tamákerdlugit ima atilik:

tokusimassok uvdlorme .....
tokusimassok inúngorsimavok uvdlorme ukiume ilaussup tokussup kingulê aperisimavai kíkut tokussup kingornússissugssarigai úkulo tainekarsimáput:

(tássûna agdlangnekáságput inuit uko arke, sule inûgpata: 1) tokussup áipâ 2) tokussup kitornai imalūnît tákua ilât ardlagdlitdlūnît tokosimagpata tauva tâukua kitornait 3) kitornáinigdle ernutáinigdlūnît pekángigpat tauva tokussup angajorkâve 4) angajorkâve tokusimagpata tauva tokossup katángutái, katángutekángigpatdlo tauva erkardlê kaningnerussai agdlangekáságput. angutip kitornai úverssagkat agdlangnekásángitdlat).

arke igdlokarfiat erkardlerīssusiat ukiue

....
....

kommuneraadimut ilaussup āma pâsiniarsimavâ tokusimassok testamentimik (kingornússagssautiminut aulajangersaugfingmi kimatakarsimanersok tamánalo pivdlugo ima nalunaerpok:

.....
.....

kommuneraadimut ilaussup angut una igdlokarfingm najugakartok ilagalugo tokussup kimatai misiligsimavai akigiungnagaitdlo nalunaerssorsimavdlugit imailivdlugit:

	kr.	øre
1. sparekassemut aningaussáinait		
.....	–	–
.....	–	–

kommuneraadimut ilaussoĸ nalunaerpoĸ toĸussup igdloĸatigisimassai inertersimavdlugit toĸussup ĸimataisa ilánguánigdlūnît ingmíkôrtitaĸarĸunagit tamatuma suliarineĸarnera inertínago.

tamána matumûna ugpernarsarparput.

.....
akigss. aulajangers.atsiorfigssâ

.....
komm. ilaussup atsiorfigssâ

---

ukioĸ 19 uvdloĸ nal. kommuneraadimut ilaussut atautsimîvfigssamíkut atautsimīneratigut suliarineĸarput toĸusimassup ûma ĸimatai:

.....

Kommuneraadip malugigamiuk

1) toĸusimassoĸ aningaussáinarnik sparekassemutdlūnît ilissanik ilissaunerminut atortunit amerdlanerussuník pigissaĸángitsoĸ āmalo avdlanik pigissaĸarsimángitsoĸ kisiáne kalâtdlit igdlumingne atortagáináinik

2) kingornússissugssatdlo tamarmik (kingornússissugssatdlo amerdlanerssait) igdlume atausīnarme inôĸatigîgsut,

tauva kommuneraade aulajangersaivoĸ ĸimatat tamarmik kingornússissugssanit atautsimut pigīnarneĸásassut kalâtdlit ilerĸorissartagât malīnardlugo.

matumûna suliaĸ tamána inerneĸarpoĸ.

.....
kommuneraadimut ilaussut atsiorfigssât

tamána oĸaloĸatigtigīssutit ássilineĸarnerat sysselmandimut nagsiúneĸásaoĸ oĸaloĸatigīssutit agdlagsimavfiánut agdlangneĸarêrpat.

Bruges når den afdøde efterlader sig noget af større værdi eller var fastansat.

Blanket nr. 3.

Udskrift

af

Forhandlingsprotokol for kommuneråd

affattet i henhold til retsplejeanordningens §§ 1,2,4,5 og 6.

År 19 den meddeler kommunerådsmedlemmet fra til kommunerådsformanden, at en person, hvis fulde navn var er afgået ved døden den . Afdøde er født den i året

Medlemmet havde forespurgt de efterladte, hver der må antages at være den afdødes arvinger og fik opgivet følgende personer:

(Her anføres navnet på følgende personer, hvis de endnu lever 1)afdødes ægtefælle 2)afdødes børn eller hvis en eller flere er døde, da disses børn 3)eller hvis der hverken er børn eller børnebørn da afdødes forældre, 4)hvis forældrene er døde da afdødes søskende, og hvis sådanne ikke findes, da anføres de nærmeste slægtninge. En mands uægte børn skal ikke opføres).

.....
.....
.....
.....

Medlemmet havde tillige undersøgt, hvorvidt den afdøde havde efterladt sig testamente og oplyste herom, at.....
.....

Medlemmet har sammen med den ved stedet boende mand ....
beset den afdødes efterladenskaber, som de vurderede som følger:

Sparekasseindestående	.....	Kr.	...	Øre
Hus, værdi	.....	"	...	"
Kontanter	.....	"	...	"
Båd	.....	"	...	"
Kajak	.....	"	...	"
Riffel	.....	"	...	"
Haglbøsse	.....	"	...	"
.....	.....	"	...	"
.....	.....	"	...	"
.....	.....	"	...	"

Kommunerådsmedlemmet meddeler, at han har foreholdt den afdødes husfæller, at der intet må bortskaffes af den afdødes efterladenskaber, før boet er sluttet.

Dette bevidner vi herved.

Vurderingsmandens underskrift.

Kommunerådsmedlemmets underskrift.

År 19..... den ..... kl..... fandt i det ordinære kommunerådsmøde behandling sted af dødsboet efter.....

1) Da samtlige arvinger havde indsendt en af dem alle underskreven meddelelse om, hvorledes de alle var enige om at dele efterladenskaberne, godkendte kommunerådet arvingernes forslag og gav arvingerne tilladelse til selv at foretage fordelingen mellem sig, thi kommunerådet har forvisset sig om, at alle betingelserne herfor er tilstede, nemlig:
at samtlige arvinger er over 21 år,
at afdøde ikke var fastansat i styrelsens tjeneste,
at afdøde ikke havde lånegæld til syssel- og kommune-kassen, samt
at ingen af arvingerne efter rådets mening er bleven forurettet efter arvingernes forslag.

Hermed er boet sluttet af kommunerådet, hvilket herved meddeles sysselmanden.

Underskrifter.

2) Da betingelserne for privat skifte ikke forelå,
da der er arvinger, som er under 21 år,
da afdøde var fastansat i tjenesten,
da afdøde havde et lån af ..... kassen, der endnu ikke er fuld afbetalt,
da vi finder, at følgende arvinger er forurettet i den af arvingerne fremsendte anmodning om privat skifte:

.....
.....
indsendes nærværende udskrift til sysselmanden, for at boet kan blive behandlet af sysselrådets skifte-udvalg.

Vi har meddelt arvingerne, at hvis de har noget særligt at bemærke, må de snarest skrive til syssel-manden.

Underskrifter.

Kommunerådet tager beslutning, hvorvidt boet skal behandles som anført under punkt 1 eller punkt 2 og overstreger den del, der ikke finder anvendelse.

Angående det under punkt 2 anførte bemærkes tillige, at blot der foreligger een af de der anførte grunde, kan kommunerådet ikke udlevere boet til privat skifte, men skal overlade sysselrådet at behandle boet færdigt. De grunde, som er trykt her, men som ikke finder anvendelse i denne sag, skal blot udstreges.

Denne udskrift skal sendes til sysselmanden, når den er indført i forhandlingsprotokollen.

Bilag 2.

Oversigt over beboerne i husene ved en del af de besøgte større og mindre pladser.

NANORTALIK		
Augpilagtoq	13 huse	forældre med børn
	5 -	forældre med børn og svigerbørn
	5 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	2 -	udover disse grupper tillige søskende til ægtefællerne
	3 -	udover disse grupper tillige en person uden familietilknytning
	1 -	enlig person
	1 -	2 gifte brødre
Frederiksdal	17 -	forældre med børn
	1 -	forældre med børn og børnebørn
	2 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	4 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	2 -	udover disse grupper tillige en ægtefælles søskende
	1 -	2 søskende
	1 -	enlig person
FREDERIKSHÅB		
Arsuk	2o -	forældre med børn
	3 -	forældre med børn og børnebørn
	4 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	5 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	2 -	enlig person
	3 -	flere søskende med ægtefæller og afkom
GODTHÅB		
Kapisigdlit	9 -	forældre med børn
	3 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	4 -	udover disse grupper tillige søskende til en af ægtefællerne
	4 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	2 -	udover disse grupper tillige personer uden familietilknytning
	2 -	enlig person

Qornoq	6 huse	forældre med børn
	1 -	forældre med børn og børnebørn
	3 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	3 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	3 -	søskende med ægtefæller og afkom
	1 -	enlig person

SUKKERTOPPEN

Skt	79 -	forældre med børn
	4 -	forældre med børn og børnebørn
	13 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	3 -	udover disse grupper tillige søskende til en af ægtefællerne
	18 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	6 -	voksne personer i fjernere slægtskab eller slet ikke med hinanden
	3 -	enlig person
Kangamiut	29 -	forældre med børn
	1 -	forældre med børn og børnebørn
	5 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	1 -	udover disse grupper tillige søskende til en af ægtefællerne
	8 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	1 -	2 brødre med hver sin familie
	1 -	3 kvinder, der ikke stod i slægtskabs-. forbindelse med hinanden og den enes barn
	2 -	enlig person
Atangmik	4 -	forældre med børn
	1 -	forældre med børn og børnebørn
	6 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	7 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	1 -	2 brødre med ægtefæller og afkom

HOLSTEINSBORG

Sarfanguaq	16 -	forældre med børn

	2 huse	forældre med børn og børnebørn
	2 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	4 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	2 -	udover disse grupper tillige søskende til en af ægtefællerne
	2 -	udover disse grupper tillige person uden familietilknytning
	1 -	enlig person
Itivdleq	15 -	forældre med børn
	3 -	forældre med børn og børnebørn
	2 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	5 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	2 -	udover disse grupper tillige søskende til en af ægtefællerne
	1 -	enlig person

EGEDESMINDE

Ikerasarssuk	7 -	forældre med børn
	1 -	forældre med børn og svigerbørn
	1 -	foruden forældre med børn: mandens farbroder og en plejesøn
Akunaq	18 -	forældre med børn
	2 -	forældre med børn og svigerbørn

GODHAVN

Ghv	44 -	forældre med børn
	9 -	forældre med børn og børnebørn
	5 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	1 -	udover disse grupper tillige plejebarn
	4 -	udover disse grupper tillige søskende til en af ægtefællerne
	2 -	udover disse grupper tillige personer uden familietilknytning
	2 -	enlig person

JAKOBSHAVN

Sarqaq	19 -	forældre med børn
	3 -	forældre med børn og børnebørn

	4 huse	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	4 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	2 -	udover disse grupper tillige søster til en af ægtefællerne
Jhv	53 -	forældre med børn
	2 -	forældre med børn og børnebørn
	13 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	13 -	udover disse grupper tillige plejebørn
	5 -	udover disse grupper tillige andre slægtninge
	7 -	udover disse grupper tillige personer uden familietilknytning

UMANAQ

Niaqornat	5 -	forældre med børn
	1 -	forældre med børn og børnebørn
	4 -	forældre med børn, børnebørn og svigerbørn
	2 -	udover disse grupper tillige søskende til en af ægtefællerne
	2 -	udover disse grupper tillige personer uden familietilknytning
	1 -	enlig person

Bilag 3.

NANORTALIK.

I. Ugift mand og enkemand uden børn.

1) Augpilagtoq, bl.1. Boede hos forældrene.
2) Augpilagtoq, bl.1. Ejendele: Kajak m.v., værdi 63 kr. Gæld kajaklån 32 kr. Nærmeste pårørende forældrene overtog ejendelene, idet gælden skulle søges betalt ved salg af kajakken.
3) Nanortalik, bl.3. Ejendele. Fangstredskaber m.v., værdi 44 kr. Boede hos forældrene sammen med en broder og to søstre. Broderen arvede fangstredskaberne.
4) Nanortalik, bl.1. Ejendele: Grammofon m.v. Boede hos onkel. Faderen og 4 søskende boede i samme hus, men i en anden del af dette. Onkelen overtog ejendelene.
5) Augpilagtoq, bl.1. Boede hos gift søster. Forældrene døde. Deres hus havde en anden broder overtaget. En halvsøster og de to søskende havde fået forskellige mindre ejendele efter forældrene.
6) Nanortalik, bl.3. Ejendele: Hus, herpå husgæld 37,41 kr. Boede sammen med broder og søster. En søster gift andet steds. Huset var arvet efter forældrene. Ejendelene overlodes husbeboerne i fællesskab.
7) Augpilagtoq, bl.2. Ejendele: Værdi 41,55 kr. Boede hos forældrene. 3 søskende bosat andet steds. Faderen overtog ejendelene.
8) Augpilagtoq, bl.3. Ejendele værdi 17,35 kr. Gæld 23,4o kr. Boede til leje i hus alene. Søster arvede ejendelene.
9) Augpilagtoq, bl. 2. Ejendele værdi 66,85 kr. Boede hos moderen, der var enke, i hus arvet efter faderen af enken og hendes 6 børn i fællesskab. Husets værdi ca. 2oo kr. ikke taget i betragtning ved udregning af hans efterladenskaber. Disse overtoges af moderen.
1o) Sermilik, bl.2. Ejendele: Fangstredskaber. Boede hos forældrene sammen med 5 brødre. Brødrene delte fangstredskaberne.
11) Sangmissoq, bl.2. Ejendele værdi 45,33 kr. Boede i huset hos udbet. efter tidligere at have været plejesøn hos KRfm. i Augpilagtoq. En søster, der arvede ejendelene.
12) Nanortalik, bl. 1. Enkemand, boede hos gift datter i svigersønnens hus.

13) Nanortalik, bl.2. Ejendele: Fangstredskaber. Boede hos forældrene. Ingen søskende. Forældrene overtog ejendelene.
14) Frederiksdal, bl.2. Ejendele: Erhvervsredskaber og kajak. Boede hos ældre broder i dennes hus. Forældrene døde uden at efterlade sig nogen ejendele. En anden broder bosat andet steds. Den ældre broder arvede ejendelene.
15) Nanortalik, bl.1 Enkemand, boede sammen med en stedsøn i lille hus. Stedsønnen overtog huset.
16) Frederiksdal, bl.2. Ejendele: Kajak, bøsse m.v. Boede sammen med faderen, der var enkemand, og gift søster og svoger. Faderen overtog ejendelene, men overlod kajakkens brug til svogeren.
17) Nanortalik, bl.2. Ejendele: Erhvervsredskaber. Boede hos plejeforældre. Moderen og 3 søskende bosat andet steds. Moderen arvede erhvervsredskaberne.

II. Ugift kvinde og enke uden børn.

1) Augpilatoq, bl.1. Boede hos moderen, der var enke, sammen med 3 søskende. 2 søskende havde eget hjem. Huset var arvet efter faderen.
2) Nanortalik, bl.1. Boede hos broder i dennes hus. Forældrene døde, deres hus revet ned. Materialerne anvendt til bygning af anden broders hus.
3) Frederiksdal, bl.1. Boede hos fader, der var enkemand, sammen med 4 søskende.
4) Frederiksdal, bl.1. Boede hos forældrene sammen med sine søskende.
5) Nanortalik, bl.1. Boede hos broder i dennes hus. Forældrene døde. Deres hus faldet sammen.
6) Nanortalik, bl.1. Enke, boede i hus arvet efter manden sammen med plejebarn, der arvede huset.

III. Gift mand, der efterlader sig enke, men ikke børn.

1) Tuapait, bl.3. Ejendele: Hus med inventar. Boede sammen med kone. Ikke andre beboere. Flere søskende bosat andet steds. Enken overtog ejendelene.
2) Tassiusaq, bl.2. Ejendele: Hus m.v. Huset stammede fra konens første ægteskab, men blev betragtet som mandens, da hun giftede sig med ham. I første ægteskab var der en

datter. Hun og datteren overtog huset. Datteren var gift. Kort efter døde hendes mand. Ved svigersønnens død opføres huset som hans ejendel. Arves af enken sammen med hendes moder.

3) Nanortalik, bl.2. Ejendele: Hus m.v. Enken overtog huset. Et barn af tidligere ægteskab boede sammen med hende.
4) Augpilagtoq, bl.2. Ejendele: Hus m.v. Enken overtog huset sammen med to børn af tidligere ægteskab.
5) Nanortalik, bl.2. Ejendele: Hus m.v., herunder får. Boede sammen med kone og en søster og broder til afdøde. Enken overtog ejendelene, men broderen, der er fåreholder, skal drive fåreavlen.
6) Nanortalik, bl.2. Ejendele: Hus. Boede alene sammen med kone, der overtog huset.

IV. Gift mand, der efterlader sig enke og børn.

1) Itivdleq, bl.3. Ejendele: Jordhytte med indbo. Huslån 2o kr. Afskrives som uerholdelig. Boede sammen med kone og 3 børn, der overtog ejendelene i fællesskab.
2) Tuapait, bl.2. Ejendele: Hus, sammenbygget med broders hus. Bor sammen med kone og eneste barn. Enken arvede huset, men flyttede ved nyt ægteskab til Nanortalik. Da hun påny blev enke, flyttede hun tilbage til Tuapait.
3) Nanortalik, bl.2. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med enke og 5 børn. Den ældste søn overtog forsørgelsen af enken og betragtes som ejer af huset.
4) Nanortalik, bl.3. Ejendele: Hus. Gæld, husbygningslån 5o kr. Søges dækket ved salg af diverse redskaber. Boede sammen med kone og 1 barn. Enken overtog ejendelene, således at huset nu er udlejet til præstegældet, medens enken får pengene for lejemålet tilsendt. Intet bestemt beløb sat af til barnet.
5) Augpilatoq, bl.2. Ejendele: Hus m.v., værdi 125 kr. Boede sammen med kone, 1 gift datter, dennes mand og deres 4 børn. Ikke andre børn. Ejendelene overladt husbeboerne i fællesskab. Svigersønnen forsørger enken og betragtes som ejer.
6) Nanortalik, bl. 3., Ejendele: Hus, båd, husdyr m.v., anværdi 1.996 kr. Boede sammen med kone og 1 barn. Ikke andre børn. Enken hensidder i uskiftet bo. Datteren skal

efter længstlevendes død overtage boet efter et af manden udtalt skriftligt ønske.

7) Augpilagtoq, bl.3. Ejendele: Hus, værdi 82 kr. Sysselkassegæld 6o kr. Gælden afskrevet. Boede sammen med kone, 4 børn og konens moder. Huset stammede fra konens fader, der var død. Huset overtoges nu af konen i uskiftet bo med børnene. Hendes moder blev boende i huset.

8) Augpilagtoq, bl.3. Ejendele: Hus, værdi 83 kr., gæld på husbygningslån 74 kr. Haglbøsse søges solgt til dækning af gælden. Boede sammen med kone og 3 børn. Ikke andre børn. Disse overtog ejendelene.

9) Augpilagtoq, bl.2. Ejendele: Værdi 43 kr. Boede hos forældrene med kone og 1 barn. Konen og barnet flyttede efter dødsfaldet hjem til konens forældre. Afdødes ejendele deles mellem forældrene og konen, således at faderen fik kajakken og enken forskellige andre ejendele.

1o) Igdlokassik, bl.3. Ejendele: Hus m.v. værdi 1o5,5o kr. Bor sammen med kone og 1 barn af tidligere ægteskab, 1 barn af konens tidligere ægteskab samt 1 fællesbarn.

11) Augpilagtoq, bl.3. Ejendele: Hus m.v., værdi 61,45 kr., gæld 18 kr. søges dækket ved salg af sådanne ejendele, som måtte have værdi. Boede sammen med kone, 2 børn, samt moder. Ikke andre børn. Disse overtog ejendelene i fælleseje.

12) Nanortalik, bl.1. Ejendele: Hus. Boede sammen med konen og et barn. Huset blev brændt på grund af T.B.

13) Augpilagtoq, bl.2. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med kone og 1 barn. Disse arvede huset.

14) Sermilik, bl.3. Ejendele: Hus m.v., bl.a. båd. Boede sammen med enke og to børn. Ikke andre børn. Enken har giftet sig igen. Den nye mand overtog huset.

15) Augpilagtoq, bl.2. Ejendele: Hus m.v., værdi ca. 95 kr. Boede sammen med kone og 2 børn. 3 børn bosat andet steds. Husfællerne arvede ejendelene.

16) Sermilik, bl.2. Ejendele: Hus. Boede alene sammen med konen. Denne flyttede efter dødsfaldet hen til en gift søn. Huset faldt sammen.

17) Nanortalik, bl. 3. Ejendele: Hus m.v., værdi 2.o28 kr. Boede sammen med kone og 1 søn. Ikke andre børn. Uskiftet bo.

18) Augpilagtoq, bl.3. Ejendele: Hus m.v. Gæld 5o kr. efter-

givet af præstegældet. Boede sammen med kone og 2 børn, ikke andre børn. Uskiftet bo.

19) Frederiksdal, bl.2. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med kone og 6 børn. Ikke andre børn. Enken og børnene overtog ejendelene. Kun de to yngste bor nu i huset. Den yngste søn forsørger enken.

2o) Frederiksdal. bl. 2. Ejendele: Hus. Bor sammen med kone og 2 børn. Ikke andre børn. Uskiftet bo.

21) Augpilagtoq, bl. 2. Ejendele: Hus. Boede sammen med kone og 3 børn. Ikke andre børn. Uskiftet bo.

22) Nanortalik, bl. 3. Ejendele: Hus. Husbygningsgæld 198 kr. Boede sammen med kone og søn. Ikke andre børn. Enken og sønnen overtog i fællesskab huset og gælden.

23) Nanortalik, bl. 3. Ejendele: Hus med indbo. Boede sammen med kone og 2 børn. Ikke andre børn. Uskiftet bo.

24) Frederiksdal, bl. 3. Ejendele: Hus. Gæld 36,25 kr. Boede sammen med kone og 1 barn. Ikke andre børn. Enken betalte gælden. Giftede sig pånyog flyttede huset med sig.

25) Nanortalik, bl. 3. Ejendele: Hus. Gæld 35o kr. Boede sammen med kone og 1 barn, Broder til afdøde overtaget huset og betalt gælden, samt forsørger enken.

26) Nanortalik, bl. 2. Ejendele: Hus. Gæld 52,59 kr. Boede sammen med kone og 1 barn. Broderen overtog gælden. Enken flyttede hjem til sine forældre. Huset blev revet ned og materialerne delt mellem broderen og enken i forhold til, hvad hver havde betalt.

27) Nanortalik, bl. 2. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med kone og to døtre. Moderen overtog ejendelene. Den ene søster nu gift og flyttet hjemmefra.

28) Nanortalik, bl. 2. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med kone og adskillige børn. 2 bosat andet steds. Ældste søn forsørger enken. Betragtes som ejer af huset. 3 ugifte døtre bor hjemme nu.

29) Tuapait, bl. 1. Ejendele: Hus. Boede sammen med kone og 1 barn. Ikke andre børn. Huset solgt. Moderen fik pengene.

3o) Frederiksdal, bl.2. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med kone og 2 børn. Ikke andre børn. Overladt i fælleseje.

31) Nanortalik, bl. 3. Ejendele: Hus. Boede sammen med kone og 1 barn. Ikke andre børn. Uskiftet bo.

32) Nanortalik, bl. 2. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med

kone og 2 børn. Efter dødsfaldet flyttede enkens broder hjem til huset for at forsørge familien, men huset anses stadig for konens.

V. Enkemand med børn.

1) Nanortalik, bl. 2. Ejendele: Hus, gæld 6o kr. Huset stammede fra afdød kone, der havde arvet det efter sin første mand. Afdøde boede sammen med en søn af konens første ægteskab. I dette ægteskab var der tillige 2 gifte døtre, der boede andet steds. Ingen børn i andet ægteskab. Sønnen af første ægteskab overtog huset.
2) Frederiksdal, bl.1. Ejendele: Hus m.v. Boede sammen med 1 gift søn og 1 gift datter. 2 gifte døtre havde eget hjem. Den gifte søn arvede huset. De 2 andre har nu deres egne hjem.
3) Augpilagtoq, bl. 3. Ejendele: Hus m.v., værdi 173,6o. Gæld 45 kr., søges dækket ved salg af løsøregenstande. Boede sammen med 2 børn, Ikke andre børn.
4) Nanortalik, bl. 3. Ejendele: Hus m.v. værdi 616,5o kr. Boede sammen med en søn. Datter gift i Julianehåb. Sønnen overtog ejendelene. Skifteudvalget gjorde opmærksom på, at det vil overtage delingen, hvis en af arvingerne føler sig forurettet.
5) Augpilagtoq, bl. 2. Ejendele værdi 3 kr. Boede hos gift datter i dennes mands hus. Datteren overtog ejendelene.
6) Igdlokassik, bl.1. Ejendele: Hus. Boede sammen med 4 børn. Nu er en søn flyttet og en datter ligeledes.
7) Tassiussaq, bl. 2. Ejendele: Hus m.v. Ældste søn havde overtaget huset, idet han forsørgede forældrene, Ved konens død flyttede faderen til anden søn. Denne søn arvede diverse småting.
8) Augpilagtoq, bl. 2. Ejendele: Hus. Boede sammen med 3 børn. En søn gift andet steds. Ejendelene overladt husfællerne i fælleseje. Senere er de to yngste børn flyttet til den gifte søn, og den ældste søn sidder således alene i huset. Han havde i sin tid hjulpet med ved betalingen af afdrag på sysselkasselån.
9) Augpilagtoq, bl. 2. Ejendele: Kajak, tøj, bøger, bøsse. Boede i sønnens hus. Hans eget hus var revet ned ved ko-

nens død, men han havde bidraget til at betale sønnens hus. Ejendelene blev fordelt mellem hans 5 børn.

10) Frederiksdal, bl.1. Ejendele: Hus. Boede sammen med 3 børn. 1 barn var gift andet steds. De 3 børn overtog huset.

11) Nanortalik, bl. 2. Ejendele: Hus. Boede sammen med yngste søn. 4 andre børn. Den yngste søn overtog huset. Havde forsørget faderen.

VI. Gift kone.

1) Augpilagtoq, bl. 2. Ejendele: Symaskine m.v., værdi 62,75 kr. Boede sammen med manden og 6 børn. Ikke andre børn. Overladt husfællerne i fælleseje.

2) Sermilik, bl. 1. Manden havde hus, som han selv havde bygget. Flere børn i ægteskabet, der boede hjemme.

3) Nanortalik, bl. 1. Manden havde bygget hus i fællesskab med broder. Boede sammen med denne og ægtefællernes 2 børn.

4) Frederiksdal, bl. 2. Manden havde selv bygget hus. Boede sammen med manden og deres fælles børn.

5) Nanortalik, bl. 1. Manden havde selv bygget hus. Boede sammen med manden og 3 børn.

6) Nanortalik, bl.2. Forskellige personlige ejendele. Manden havde selv bygget hus. Boede sammen med manden og 3 børn. 1 barn havde eget hjem. De personlige ejendele overladt husfællerne.

7) Nanortalik, bl.1. Boede hos hendes forældre. Ingen børn.

8) Nanortalik, bl.2. Forskellige personlige ejendele. Manden havde selv bygget huset. 3 børn boede hjemme. Personlige ejendele overladt husfællerne.

VII. Enker og ugifte kvinder med børn.

1) Nanortalik, bl.1. Boede hos ældste søn. Mandens hus nedrevet. Materialerne delt mellem de 3 børn.

2) Augpilagtoq, bl.3. Ejendele: Hus, værdi 75 kr. Boede sammen med eneste datter, som overtog ejendelene.

3) Sangmissoq, bl.2. Ejendele: Hus m.v. værdi 85 kr. Boede sammen med plejesøn. Datter gift ved Frederiksdal. KR overladt huset og andre ejendele til plejesønnen. Skifte-

udvalget besluttede, at datteren ved Frederiksdal overtager løsøret. Huset sælges til plejesønnen for 85 kr., heraf får datteren 7o kr. Sysselkassen 15 kr., da den har bidraget væsentligt til huset i form af husbygningshjælp.

4) Nanortalik, bl.1. Boede hos fjernere slægtninge sammen med 1 barn født udenfor ægteskab.

5) Tuapait, bl.1. Boede hos gift søn. Ialt 3 sønner og 4 døtre. Afdøde mands hus revet ned og materialerne indgået i den gifte søns hus.

6) Nanortalik, bl.1. Boede i hus, arvet efter afdød mand, sammen med 2 børn. 1 søn bosat andet steds. Den ældste søn overtog huset efter faderen, da han havde forsørget forældrene i nogle år og forsørget sin moder som enke.

7) Frederiksdal, bl. 1. Boede i hus, arvet efter afdød mand. Ældste søn med kone og børn boede i huset. Forsørgede moderen. Overtog huset. 3 børn bosat andre steder.

8) Nanortalik, bl.1. Boede sammen med søster og barn født udenfor ægteskab. Barnet blev boende hos søsteren, der nu er gift.

9) Nanortalik, bl.1. Boede i hus, arvet efter manden, alene. Alle børnene gifte med egne hjem. Huset revet ned. Intet værd.

1o) Nanortalik, bl.1. Selv bygget hus med husbygningshjælp. En søn bosat i Julianehåb. Huset overladt til anden trængende.

11) Frederiksdal, bl.1. Boede i hus, arvet efter afdød mand. 5 børn. Boede sammen med ældste søn og hans kone og børn. Denne, der havde forsørget hende, arvede huset. De personlige ejendele fordeltes mellem alle børnene.

12) Augpilagtoq, bl.1. Boede hos søn i dennes hus. Mandens hus var revet ned som værdiløst.

13) Frederiksdal, bl.2. Selv bygget hus. Datter født udenfor ægteskab arvede huset.

14) Augpilagtoq, bl.1. Selv bygget hus med husbygningshjælp, værdi 1oo kr. Boede sammen med 3 børn og 3 børnebørn. Disse overtog huset. Senere har de 2 fået egne hjem; ældste datter ejer nu huset.

15) Nanortalik, bl.1. Boede hos søn. Afdøde mand havde haft hus sammen med broder. Brødrene døde omtrent samtidig. Enkerne overtog huset. Afdødes søn reparerede og byggede

noget til og forsørgede sin moder, hvorefter det betragtedes som hans hus. Gift datter bor andet steds.

16) Augpilagtoq, bl.2. Selv bygget hus. Boede sammen med 2 døtre. Gift søn boede i særskilt del af huset. Huset blev overtaget i fællesskab af alle 3, idet skillevæggen blev taget ned.

17) Nanortalik, bl. 1. Boede hos datter og svigersøn. Mandens hus revet ned for mange år siden.

18) Nanortalik, bl.2. Boede i hus, arvet efter manden, sammen med 4 børn, der overtog huset i fællesskab. En søn er nu flyttet hjemmefra. Ældste søn, der har forsørget sine søskende, skal arve huset.